

2015•2016  
FACULTEIT BEDRIJFSECONOMISCHE WETENSCHAPPEN  
*master in de toegepaste economische wetenschappen*

## Masterproef

Een bedrijfseconomische analyse van de CCCTB als oplossing voor fiscale hindernissen binnen de EU en de impact ervan op enkele Belgische multinationals

Promotor :  
Prof. dr. Elly VAN DE VELDE

Copromotor :  
Prof. dr. Nadine LYBAERT

Jorik Roebben

*Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de toegepaste economische wetenschappen*

2015•2016  
FACULTEIT BEDRIJFSECONOMISCHE  
WETENSCHAPPEN  
*master in de toegepaste economische wetenschappen*

## Masterproef

Een bedrijfseconomische analyse van de CCCTB als oplossing voor fiscale hindernissen binnen de EU en de impact ervan op enkele Belgische multinationals

Promotor :  
Prof. dr. Eilly VAN DE VELDE

Copromotor :  
Prof. dr. Nadine LYBAERT

Jorik Roebben

*Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de toegepaste economische wetenschappen*



## Woord vooraf

Deze masterproef is geschreven ter afronding van mijn opleiding Toegepaste Economische Wetenschappen aan de Universiteit Hasselt. Het handelt over fiscale hindernissen binnen de Europese Unie op vlak van de vennootschapsbelasting, en over de oplossing die een Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB) hiervoor kan bieden. De keuze voor dit onderwerp vloeit voort uit een persoonlijke interesse in de fiscaliteit, een vakdomein dat nauw aansluit bij mijn afstudeerrichting Accountancy & Financiering. Deze masterproef benadert specifieke fiscaalrechtelijke materie vanuit een economische invalshoek.

In dit woord vooraf wil ik graag enkele personen bedanken. Zonder hen was ik immers niet tot dit eindresultaat kunnen komen. Enerzijds zijn er mijn promotor prof. dr. Elly Van de Velde en co-promotor prof. dr. Nadine Lybaert. Zij stonden te allen tijde klaar om mijn vragen te beantwoorden of om een oplossing te zoeken voor mijn problemen. Anderzijds zou ik ook graag mijn ouders, familie en collega-studenten willen bedanken voor hun steun. Zij fungeerden tijdens het schrijven van mijn thesis als een belangrijk klankbord, hetgeen heeft bijgedragen tot het resultaat.



## Samenvatting

De fiscale wetgeving die bedrijven vandaag de dag moeten naleven is achterhaald door de mondialisering die zich de laatste decennia heeft voltrokken. Bedrijven zijn geëvolueerd tot multinationals, maar gedijen nog steeds in een fiscaal klimaat dat in Europa gekenmerkt wordt door 28 sterk van elkaar afwijkende vennootschapsbelastingregimes. Deze grossieren bovendien in talloze gunstmaatregelen ter attractie van economische activiteit. De nadelige gevolgen hiervan voor het Europees handelsverkeer zijn talrijk. De voortschrijdende globalisering, en de verhoogde mobiliteit van middelen die dit met zich meebrengt, heeft multinationals in een positie geplaatst waarbij ze zich bij investeringsbeslissingen qua locatie laten inspireren door de hoogte van de belastingdruk, een fenomeen dat Europese lidstaten heeft aanzet tot onderlinge concurrentie op vlak van belastinginstituten. Deze fenomenen worden respectievelijk taxplanning en taxcompetitie genoemd.

Begin jaren 2000 besloot Europa een harmonisering van de vennootschapsbelasting in gang te zetten door de introductie van de Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB). In 2011 lanceerde de Europese Commissie uiteindelijk een voorstel tot richtlijn betreffende een CCCTB met als doel de heersende handelsbelemmeringen weg te werken en bedrijven te belasten in de landen waar hun activiteiten effectief plaatsgrijpen.

De aan de hand van het arm's length principe gecorrigeerde belastinggrondslag van Belgische ondernemingen wordt vandaag getaxeerd tegen een tarief van 33,99%. Er kan geconcludeerd worden dat multinationals zelden of nooit gebukt gaan onder deze relatief hoge belastingdruk. Dat komt door de fiscale gunstmaatregelen waarin België voorziet. Een CCCTB zou een einde maken aan het gebruik van deze aftrekposten en aan de suboptimale correcties van de grondslag door toepassing van marktconforme prijzen in intragroepstransacties.

In een CCCTB-systeem schrijft één regelgevend kader voor welke elementen in de grondslag van Europese multinationals zitten. De aldus verkregen bedragen worden per groep geconsolideerd en vervolgens gealloceerd naar de landen waarin de onderneming aanwezig is. De mate waarin de activa, tewerkstelling en afzet van een bedrijf zich voordoen in een bepaald land bepaalt de hoegrootheid van het naar dat land gealloceerde deel. De bedragen worden tenslotte belast tegen de nationale belastingtarieven, die nog steeds door de lidstaten zelf bepaald mogen worden.

Het CCCTB-systeem heeft de laatste jaren enkele terechte kritieken gekregen. Zo zou het haar doel om taxcompetitie uit te roeien missen. De formule die wordt vooropgesteld is te elastisch van aard waardoor reële economische distorties kunnen plaatsgrijpen. Bovendien zorgt de afschaffing van nationale gunstregimes ervoor dat de fiscale autonomie van landen zich beperkt tot het belastingtarief. Dat kan een tarievenoorlog uitlokken om economische activiteit aan te trekken en leiden tot een onderbelasting van multinationals. De literatuur stelt twee mogelijke alternatieven voor: er is enerzijds het voorstel van een 'Destination Based Cash-Flow Tax-system' en anderzijds het voorstel van een makkelijker te implementeren belastinggrondslag.

Een CCCTB-systeem heeft zowel voor de Europese multinationals als voor de Europese maatschappijen voordelen en nadelen. Voordelen voor multinationals zijn het wegvallen van de schattingen van marktconforme prijzen bij intragroepstransacties, de sterke vereenvoudiging van het fiscale systeem, de efficiëntieverhoging die fiscale consolidatie met zich meebrengt en de wegwerking van de wanverhoudingen in het internationaal belastingstelsel. Nadelen zijn dan weer de verhoging van de belastingdruk ten gevolge van de onafhankelijkheid van de hoogte van de belastingschulden en de plaats van winstrapportage, de verhoogde concurrentie die ontstaat met uitsluitend nationaal opererende ondernemingen en de verbreding van de grondslag van specifiek Belgische multinationals door het wegvallen van fiscale gunstmaatregelen.

Ook voor de maatschappijen van de lidstaten van de Europese Unie heeft de literatuur voor- en nadelen opgelijst. Zij kunnen net als multinationals profiteren van een gigantische vereenvoudiging van het fiscale systeem. Daarnaast zullen landen met een hoge fiscale druk, zoals bijvoorbeeld België, een stijging ervaren in hun belastinginkomsten doordat winstverschuivingen naar landen met een lage fiscale druk nutteloos worden. Tenslotte kan de Europese maatschappij in het algemeen een hoger outputniveau bereiken door een verhoging in de productie-efficiëntie. Tegenover deze positieve effecten staan ook enkele nadelen. België zou minder belastingen innen omdat het een land is met een hoge grondslag vergeleken met de economische activiteit die er plaatsvindt. Buiten dat leidt de omzet-factor van de formule tot complicaties en kan het niet harmoniseren van de tarieven leiden tot hevige concurrentie tussen lidstaten op dit vlak. Hun belastinginkomsten kunnen zo een flinke duik nemen.

Om meer inzicht te verkrijgen in de kwestie of de maatschappelijke voordelen van een CCCTB opwegen tegen de nadelen voor multinationals wordt in het empirisch deel de impact van het systeem op de effectieve belastingdruk van vijf multinationals berekend. Drie van de vijf ondernemingen betalen bijna geen belastingen, vermoedelijk door fiscale gunsten. Ze zouden onder een CCCTB-systeem in eerste instantie wel een aanzienlijke belastingdruk ervaren, tenzij fiscale consolidatie hun belastingdruk zou milderen. Deze situatie zou waarschijnlijk gelden voor veel Belgische en Europese multinationals, al kan deze masterproef omwille van een gebrek aan statistisch bewijs niet concluderen dat ze een significant hogere belastingdruk zouden ondervinden. Een situatie als deze zou echter onvoldoende voordelen opleveren voor de maatschappij gezien bedrijven elders zouden gaan investeren en de economische groei in Europa afgeremd zou worden. Dat is althans de conclusie als we er vanuit zouden gaan dat de CCCTB alle fiscale problemen van vandaag oplost.

Een CCCTB-systeem zou zeker in staat zijn enkele fiscale problemen op te lossen die Europese multinationals vandaag de dag ervaren. Het is echter onwaarschijnlijk dat het effectief komaf zou maken met taxcompetitie tussen lidstaten. Deze laatste zouden immers nog steeds incentives ondervinden om economische activiteiten via gunstmaatregelen naar hun jurisdicties te lokken. Dat komt omdat de belastinggrondslag van bedrijven onder een CCCTB-systeem nog steeds elastisch van aard zou zijn, een rechtstreeks gevolg van de componenten van de formule

die voorgesteld wordt om de grondslag te verdelen. Reële economische distorties zouden zo hun intrede kunnen doen en de taxcompetitie zou ontaarden in een tarievenoorlog die de belastingdruk van multinationals opnieuw naar beneden haalt. Een 'Destination Based Cash-Flow Tax-system' is een alternatief systeem dat de belastinggrondslag van bedrijven verdeelt op basis van de locatie van de afzet. Het zou taxcompetitie ten gronde kunnen aanpakken.

De conclusie van deze masterproef luidt dat de netto-voordelen voor de maatschappij van een CCCTB niet opwegen tegen de netto-nadelen voor de multinationals. Dat komt niet omdat de netto-nadelen voor multinationals te groot zouden zijn, maar wel omdat de netto-voordelen voor de maatschappij te klein zouden zijn. Een CCCTB zou op termijn immers geen effectieve belastingheffing van multinationals tot stand brengen en het grootste maatschappelijke voordeel zou zo wegvallen. Een Destination Based Cash-Flow Tax-system zou wat dit betreft een betere oplossing kunnen bieden. Effectieve belasting van multinationals kan de aantrekkelijkheid om in Europa te investeren wel doen afnemen. Om hen een sterk verhoogde belastingdruk te besparen, en hun vlucht uit Europa te vermijden, kan alsnog de invoering van een CCCTB overwogen worden. Europa dient zich te bezinnen over welke weg het in wil slaan.



## Inhoudsopgave

Woord vooraf .....	I
Samenvatting .....	III
Lijst met tabellen .....	IX
<b>Onderzoeksplan .....</b>	<b>1</b>
1. Probleemstelling .....	1
2. Centrale onderzoeksvraag en deelvragen .....	7
3. Onderzoeksaanpak .....	9
3.1 Theoretisch deel .....	9
3.2 Empirisch deel.....	9
4. Afbakening van het onderzoek .....	13
<b>Theoretisch deel .....</b>	<b>15</b>
Hoofdstuk 1: De kenmerken van de vennootschapsbelasting .....	15
1.1 Het Belgische vennootschapsbelastingregime .....	15
1.1.1 Algemeen .....	15
1.1.2 Correcties .....	16
1.1.3 Transfer pricing .....	17
1.2. Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB) .....	18
1.2.1 Europese regelgeving .....	18
1.2.2 Werkwijze: vier stappen .....	18
1.2.2.1 Eenzelfde grondslag voor alle groepsleden .....	19
1.2.2.2 Consolidatie van de grondslagen .....	19
1.2.2.3 Allocatie van de geconsolideerde grondslag .....	19
1.2.2.4 Taxatie tegen nationaal tarief .....	20
1.2.3 Twee belangrijke ontwikkelingen .....	20
1.2.4 Vooruitzichten .....	22
1.2.5 Kritiek en alternatieven .....	23
1.3 Conclusie: Europa grijpt in .....	25
Hoofdstuk 2. Voordelen en nadelen van een CCCTB .....	27
2.1 Multinationals: voordelen .....	27
2.2 Multinationals: nadelen .....	28
2.3 Maatschappij: voordelen .....	30
2.4 Maatschappij: nadelen .....	31
2.5 Evaluatie: België .....	32
2.6 Afweging van voordelen en nadelen .....	33
<b>Empirisch deel .....</b>	<b>35</b>
Hoofdstuk 3. Impact van een CCCTB op de belastingdruk .....	35
3.1 Eerder onderzoek .....	35
3.2 Werkwijze .....	36
3.3 Impact op enkele Belgische multinationals .....	39
3.3.1 Onderneming A .....	40
3.3.2 Onderneming B .....	44

3.3.3 Onderneming C .....	48
3.3.4 Onderneming D .....	50
3.3.5 Onderneming E .....	54
3.4 Inzichten impactanalyse .....	57
<b>Conclusie .....</b>	<b>59</b>
<b>Literatuurlijst .....</b>	<b>63</b>

## Lijst met tabellen

Tabel 1: Overzicht beschouwde ondernemingen .....	39
Tabel 2: Berekening belastingdruk onder CCCTB voor Onderneming A .....	42
Tabel 3: Berekening belastingdruk onder CCCTB voor Onderneming B .....	45
Tabel 4: Berekening belastingdruk onder CCCTB voor Onderneming C .....	49
Tabel 5: Berekening belastingdruk onder CCCTB voor Onderneming D .....	51
Tabel 6: Berekening belastingdruk onder CCCTB voor Onderneming E .....	55



# ONDERZOEKSPLAN

## 1. Probleemstelling

Binnen de Europese Unie wordt het gelijktijdig bestaan van 28 directe vennootschapsbelastingregimes beschouwd als een belangrijke belemmering van het handelsverkeer (Herzig & Kuhr, 2011; Munin, 2011). Een door de Europese Commissie gepubliceerd rapport dat handelde over *Vennootschapsbelasting in de Interne Markt* (COM (2001) 582) identificeerde immers verscheidene belemmeringen betreffende de belasting van multinationals binnen Europa (Oestreicher & Koch, 2008; Roggeman, Verleyen, Van Cauwenberge, & Coppens, 2014). Er zijn de hoge nalevingskosten voor belastingplichtigen, het gebrek aan transparantie, het probleem van internationale dubbele taxatie en niet-taxatie, de onmogelijkheid van grensoverschrijdende afzettingen van verliezen ten opzichte van winsten en de complicaties bij grensoverschrijdende herstructureringen (Devereux & Loretz, 2008a; Rödder, 2010; in Herzig & Kuhr, 2011; Iwin-Garzynska, 2014).

Drie oorzaken liggen volgens het rapport aan de basis van deze belemmeringen. Ten eerste is er de verplichting tot toepassing van verschillende belastingssystemen. Ten tweede is er de protectionistische houding van lidstaten wat betreft hun nationale taxatiegrondslag, bijvoorbeeld onder de vorm van discriminatie van grensoverschrijdende activiteiten zoals de beperking van de groepsaftrek tot nationale groepen. Ten derde zijn er ook nog de verschillen in de gemiddelde belastingtarieven tussen de lidstaten (Devereux, 2004; in Oestreicher & Koch, 2008). Ook Liapis, Rovolis en Galanos (2012) tonen aan dat er significante verschillen bestaan tussen de vennootschapsbelastingregimes van de EU-lidstaten. Deze conclusie vloeit voort uit de bevinding dat er geen positieve correlatie bestaat tussen het gehanteerde belastingtarief en de totale belastinginkomsten van EU-landen. Dat wijst onder andere op fiscale wetten die significant van elkaar afwijken, bijvoorbeeld op vlak van vrijgestelde inkomsten, aftrekbare bestedingen of tarieven per bereikt niveau in de grondslag. Er zijn bovendien tot op de dag van vandaag geen beleidsmaatregelen doorgevoerd die meer homogeniteit brengen. Deze verschillen in belastingregimes vormen een obstakel voor de Europese integratie (Liapis, Rovolis, & Galanos, 2012).

Eén van de gevolgen van het tegelijkertijd bestaan van 28 verschillende vennootschapsbelastingregimes is de zogenaamde taxcompetitie die ontstaan is tussen de lidstaten van de Europese Unie. Taxcompetitie en het bijkomende fenomeen 'taxplanning' draaien rond de gemiddelde effectieve belastingtarieven (AETR's) die landen heffen op de investeringsretours van multinationale ondernemingen, en hun investeringsbeslissingen (de Wilde, 2014). De opkomende wereldwijde markt, de verhoogde mobiliteit van middelen en het ontstaan van door winst gedreven multinationals hebben gezorgd voor door tax gedreven beslissingen wat betreft investeringslocaties, en dat zowel bij multinationals als bij Europese lidstaten (Devereux, Lockwood, & Redoano, 2008; de Wilde, 2014; Griffith & Klemm, 2004). Multinationals alloceren namelijk hun middelen naar landen die comparatief lagere gemiddelde effectieve belastingtarieven hanteren, met als gevolg dat overheden deze tarieven verlagen om

investeringen aan te trekken en te behouden. Zo worden economische groei en jobcreatie gewaarborgd (de Wilde, 2014).

Langs de kant van de multinationals kunnen fiscaal geïnspireerde shifts in economische activiteiten worden opgesplitst in reële en artificiële shifts. In het algemeen is het de bedoeling de totale belastinggrondslag onder lidstaten te verdelen op basis van de locatie van de investeringen. Vandaag de dag beschouwen zowel het internationaal als het Europees fiscaal recht enkel de artificiële shift van winsten als problematisch. De louter omwille van fiscale motieven overgehevelde bedrijfswinsten naar groepsleden, zonder veranderingen in de economische realiteit, vormen de voornaamste bezorgdheid (de Wilde, 2014) en leiden tot distorties in de internationale allocatie van belastinggrondslagen van multinationals naar de verschillende lidstaten, hetgeen de taxcompetitie tussen nationale overheden verder vergroot. Een en ander kan tevens resulteren in een inefficiënt lage belasting van Europese multinationals (Mintz & Smart, 2004; in Agúndez-García, 2006). Een studie van Clausing (2009) wijst uit dat multinationals gevestigd in de VS bij een één procentpunt lager belastingtarief in een ander land een half procentpunt hogere winstratio rapporteren voor hun vestigingen in dat land. Op die manier werd in 2004 een bedrag van 180 miljard dollar artificieel uit de VS naar andere landen versluisd, hetgeen leidde tot 35% lagere belastinginkomsten ontvangen van vennootschappen. Bovendien wijst onderzoek op een in de tijd toegenomen mobiliteit van kapitaal, een evolutie die ongeoorloofde kapitaalverschuivingen nog meer in de hand werkt en verantwoordelijk is voor nog meer taxcompetitie tussen de EU-lidstaten (Griffith & Klemm, 2004; Vandenbussche, Crabbé, & Janssen, 2005). De opheffing van kapitaalcontroles in steeds meer landen, de stijging van het aantal vrijhandelsverdragen en de stichting van de World Trade Organisation (WTO) liggen volgens Griffith en Klemm (2004) aan de basis van deze ontwikkeling.

De Wilde (2014) maakt wat betreft taxcompetitie ook een opsplitsing langs de kant van de lidstaten: er is enerzijds schadelijke en anderzijds eerlijke belastingcompetitie. Als eerlijke belastingcompetitie wordt beschouwd het concurreren voor reële investeringen op basis van belastingtarieven. Deze vorm van taxcompetitie wordt door Europa toegejuicht: het is transparant en het laat de individuele lidstaten bij het vastleggen van hun belastingtarieven toe een afweging te maken tussen hun marktcompetitiviteit en hun budgettaire behoeften. Echter, het opnemen van maatregelen die stimulansen voorzien voor multinationals om hun bedrijfswinsten artificieel te shiften naar de desbetreffende jurisdictie wordt door het fiscaal recht wel als een probleem gezien (Pinto, 2003; in de Wilde, 2014). Ook Griffith en Klemm (2004) beschouwen de competitie tussen landen voor zoveel mogelijk winstrapportage in hun jurisdictie als schadelijke taxcompetitie.

Decennialang vingen voorstellen gericht op een coördinatie van de vennootschapsbelasting binnen de EU bot omdat lidstaten systematisch weigerden hun soevereiniteit op vlak van directe belastingen af te staan. De unanimiteitsvereiste in stemmingen omtrent belastingkwesties, opgenomen in het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, is een afspiegeling van dit gebrek aan politieke moed in hoofde van lidstaten. In 2004 kwam er echter een doorbraak. Er ontstond consensus omtrent een werkgroep die als taak had een mogelijk concept

voor de harmonisatie van de vennootschapsbelasting binnen Europa te onderzoeken. Dat concept was de Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB) (Munin, 2011). De meest aannemelijke reden voor die ommekeer in beleidsvisie is dat de lidstaten steeds meer moeilijkheden ondervonden bij het belasten van bedrijven met transnationale activiteiten. Naast het probleem van de taxcompetitie werden lidstaten meer en meer geconfronteerd met een afnemende grip op de kunstmatige verschuiving van winsten naar landen met een lage fiscale druk. De achterliggende reden hiervoor is de interpretatie van bestaande EU-wetten door het Europees Hof van Justitie. Deze heeft namelijk een impact op de lidstaten (Griffith & Klemm, 2004). Een en ander zorgde ervoor dat de anti-belastingontwijkingsregulering, door nationale overheden gebruikt om artificiële winstverschuiving te beteugelen, steeds meer aan slagkracht verloor (Herzig & Kuhr, 2011). Dit kan landen aangezet hebben zich minder afkerend op te stellen ten aanzien van fiscale coördinatie op Europees vlak (Mintz, 2004; Fuest, Hemmelgarn, & Ramb, 2007).

In maart 2011 lanceerde de Europese Commissie uiteindelijk een voorstel tot richtlijn betreffende een gemeenschappelijke geconsolideerde heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting (CCCTB) (COM (2011) 121/4). Het voorstel beoogt de voornoemde handelsbelemmeringen te overwinnen en zo de internationale competitiviteit van Europese multinationals te versterken (Herzig, 2011; in Herzig & Kuhr, 2011; Roggeman et al., 2014).

Het CCCTB-voorstel tracht aan zowel taxcompetitie als artificiële winstverschuiving te remediëren door de Europese belastinggrondslag van bedrijven onder lidstaten te alloceren via een formule die rekening houdt met de economische realiteit. Het is dan ook interessant om voor enkele Belgische multinationals te onderzoeken of ze werkelijk meer zullen bijdragen aan de samenleving onder een systeem van fiscale consolidatie. Roggeman et al. (2014) vonden reeds dat de impact van een CCTB-systeem, waarbij consolidatie en verdeling onder lidstaten buiten beschouwing worden gelaten, een stijging van 16% op de werkelijke belastingdruk in België zou teweegbrengen. Dit werd voornamelijk veroorzaakt door het wegvallen van nationale belastingaftrekken.

Agressieve taxplanning en schadelijke taxcompetitie zijn recent sterk in belang gestegen op de politieke agenda. In tijden waarin de welvaartstaat onder druk komt te staan door besparingen en belastingverhogingen wordt door velen immers geopperd dat multinationals ook hun eerlijke bijdrage moeten leveren aan de samenleving (de Wilde, 2014). Een nieuwe doorbraak is de recente veroordeling tot staatssteun van de rulings die werden afgesloten tussen nationale belastingadministraties en verscheidene multinationals. De Europese Commissie sprak zich meer bepaald uit over Starbucks en Fiat, die in respectievelijk Nederland en Luxemburg jarenlang een onwettig belastingvoordeel genoten (De Cort, 2015). Ook België werd veroordeeld voor het verlenen van staatssteun door met 36 multinationals rulings af te sluiten waarbij overeengekomen werd dat de zogenaamde overwinsten die deze behaalden niet zouden belast worden. België moet nu alsnog 700 miljoen terugvorderen van de betrokken vennootschappen ("Wat zijn 'excess profit rulings'?", 2016). Europa fluit voornoemde lidstaten nu terug, en schuift het CC(C)TB-voorstel hiermee terug naar de voorgrond. De nog lopende

onderzoeken in Ierland en Luxemburg omtrent verdoken staatssteun voor multinationals wijzen op de praktische relevantie van een studie over het CC(C)TB-voorstel.

De mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad betreffende vijf actiegebieden voor een eerlijk en doeltreffend vennootschapsbelastingstelsel in de EU van 17 juni 2015 (COM (2015) 302) stelt dat het lange termijn-doel een CCCTB is. Vergeleken met het originele voorstel van 2011, zijn er wel twee essentiële verschillen. Er wordt ten eerste vooropgesteld stapsgewijs tewerk te gaan en zodoende eerst een CCTB-systeem in te voeren. Ten tweede is het de bedoeling over te gaan tot een verplicht in plaats van optioneel systeem, onder andere ter vermindering van opportunistisch gedrag bij bedrijven die al dan niet voor het systeem kiezen op basis van de gevolgen op hun belastingdruk (Herzig & Kuhr, 2011; Morgan, 2015). Om, in afwachting van een CCCTB, effectieve belasting op de plaats van winstgeneratie te kunnen waarborgen, een beter fiscaal klimaat voor ondernemingen te creëren en de EU-instrumenten voor coördinatie te versterken, worden in het actieplan van juni enkele kortetermijnmaatregelen voorzien (COM (2016) 23).

Onlangs kwam er een nieuwe mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad omtrent een anti-tax avoidance package (COM (2016) 23). Ze bevatte enkele volgende stappen naar effectieve belastingheffing en grotere fiscale transparantie in de EU. Hoewel de Commissie streeft naar de introductie van een CCCTB, is er tevens een acute nood aan maatregelen die zorgen voor meer transparantie en effectieve belastingheffing op de Interne Markt. Hierin wordt voorzien met het anti-tax avoidance package. Het bevat onder andere een voorstel tot richtlijn ter bestrijding van belastingontwijking en een voorstel voor een richtlijn tot uitvoering van de G20-/OESO-landenrapportage (CbCR). Het voorstel tot richtlijn ter bestrijding van belastingontwijking omvat zes anti-belastingontwijkingsmaatregelen die de lidstaten dienen te gebruiken om enkele van de meest voorkomende gevallen van belastingontwijking tegen te gaan. Deze maatregelen kunnen tot concrete resultaten leiden die de Interne Markt beschermen, en vormen een samenhangende en gecoördineerde EU-aanpak van de vennootschapsbelasting binnen de eigen grenzen, maar ook ten opzichte van derde-landen.

Omdat een CCCTB-systeem agressieve taxplanning bestrijdt, is het de verwachting dat de belastingdruk op multinationals zal stijgen. Indien ze echter een te groot concurrentienadeel oplopen ten opzichte van multinationals uit de VS of China, lijkt een CCCTB minder wenselijk. Dat zo'n systeem effectieve oplossingen kan bieden voor problemen die zich vandaag de dag voordoen bij de belasting van Europese multinationals staat niet ter discussie. Het is echter de vraag of het wel binnen proporties zal ingrijpen, en geen buitensporige fiscale druk op multinationals met zich mee zal brengen. Deze masterproef heeft als doel een antwoord te formuleren op de vraag of de netto-voordelen van een CCCTB voor de maatschappij zich afzetten tegen de netto-nadelen voor Europese multinationals. Hiertoe wordt nagegaan wat het effect van een CCCTB op de belastingdruk van enkele Belgische multinationals is. Zo kan een beeld verkregen worden van de mate waarin er zich een concurrentiekrachtprobleem kan voordoen bij Europese, en meer specifiek, Belgische multinationals ten gevolge van de introductie van een CCCTB-systeem. Specifiek de Belgische vennootschappen met buitenlandse

activiteiten kunnen immers buitenproportioneel geraakt worden omwille van het wegvallen van de fiscale stimuli waarvan ze vandaag de dag kunnen genieten. Een mogelijke verlaging van het Belgische vennootschapsbelastingtarief kan daarom ook gerechtvaardigd zijn.



## 2. Centrale onderzoeksvraag en deelvragen

De invoering van een CCTB-systeem zou de werkelijke belastingdruk van Belgische vennootschappen aanzienlijk verhogen (Roggeman et al., 2014). De Europese Commissie heeft echter vooropgesteld om, stap voor stap, een CCCTB-systeem in werking te doen treden. **De centrale onderzoeksvraag van deze masterproef luidt dan ook als volgt: “Zetten de netto-voordelen voor de maatschappij van een Common Consolidated Corporate Tax Base-systeem zich af tegen de netto-nadelen voor Europese multinationals?”.**

Om te kunnen bepalen of de nadelige gevolgen van een CCCTB voor Belgische multinationals al dan niet buitensporig zijn, worden ze afgewogen ten opzichte van de voordelen voor de maatschappij. Een CCCTB-systeem is immers onwenselijk indien multinationals in de EU fiscaal sterk benadeeld zouden worden vergeleken met hun concurrenten uit de Verenigde Staten of China, zeker indien het mogelijke voordeel voor de samenleving slechts verwaarloosbaar zou zijn. Een massaal vertrek van vennootschappen uit de EU zou de Europese economie schaden, en is dus te vermijden. Gezien de studie slechts enkele Belgische multinationals beschouwt, dient aangegeven te worden dat ze geen sluitende conclusie kan trekken. Er kan echter wel een eerste inzicht bekomen worden in de gevolgen van een CCCTB, meerbepaald in de vraag of de netto-voordelen zich afzetten tegen de netto-nadelen of niet.

De algemene onderzoeksvraag wordt opgesplitst in drie verschillende deelvragen:

Voor het theoretisch gedeelte:

- Deelvraag 1: “Hoe wordt de vennootschapsbelasting voor multinationals gevestigd en ingevorderd onder toepassing van een CCCTB-systeem in vergelijking met het status quo in België?”

Het opzet van deze deelvraag is te achterhalen hoe de belasting van Belgische multinationals geschiedt onder toepassing van een CCCTB-systeem, en dit te vergelijken met de huidige situatie.

- Deelvraag 2: “Wat zijn de voordelen en nadelen van een CCCTB-systeem voor België als maatschappij en voor Belgische multinationals?”

Een CCCTB-systeem brengt een aantal voordelen en nadelen met zich mee voor België als staat en voor multinationale Belgische ondernemingen. Met deze deelvraag beogen we hier inzicht in te verkrijgen.

Voor het empirisch gedeelte:

- Deelvraag 3: “Wat is de impact van een CCCTB-systeem op de effectieve belastingdruk van enkele Belgische multinationals?”

De bedoeling van de laatste deelvraag is om de effectieve belastingdruk van enkele Belgische multinationals onder het huidige belastingregime te vergelijken met de effectieve belastingdruk onder een CCCTB-systeem. De steekproef die hiertoe genomen wordt omvat een klein aantal Belgische multinationals.

### **3. Onderzoeksaanpak**

#### **3.1 Theoretisch deel**

In de eerste deelvraag is het de bedoeling om enerzijds een overzicht te geven van het huidige Belgische vennootschapsbelastingstelsel, en anderzijds om inzicht te verkrijgen in het vennootschapsbelastingregime dat het CCCTB-voorstel wil vestigen. Het Belgisch belastingstelsel wordt weergegeven aan de hand van de wet. Om het CCCTB-systeem voor te stellen wordt vertrokken van het voorstel tot richtlijn betreffende een gemeenschappelijke geconsolideerde heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting (CCCTB), tevens een primaire bron. Ook de belangrijkste evoluties die zich voordeden sinds het voorstel tot richtlijn worden in deze deelvraag in kaart gebracht. Aan de hand van wetenschappelijke literatuur worden de kenmerken van het CCCTB-systeem verder uitgewerkt.

Bij de tweede deelvraag wordt er tevens een literatuurstudie gedaan. De relevante wetenschappelijke literatuur die de voordelen en nadelen van een CCCTB-systeem bespreekt wordt doorgenomen. Er wordt specifiek gefocust op de voor- en nadelen voor Belgische multinationals, waarbij voor de nadelen bekeken wordt wat de impact is op de samenleving in het algemeen.

De studie heeft twee doelen. Langs de ene kant is er de nood aan een beschrijving van en inzicht in het voorkomen van bestaande eigenschappen en fenomenen. In het theoretisch deel wordt daarom een beschrijving gegeven van het huidige Belgische belastingregime en van het belastingregime ingesteld door de CCCTB-richtlijn. Er wordt ook inzicht beoogd in de voor- en nadelen van het CCCTB-systeem. Het empirisch gedeelte heeft als doel de waarden van bepaalde variabelen te verklaren.

Om de twee onderzoeksvragen uit het theoretisch deel te beantwoorden wordt dus een bepaalde strategie gehanteerd: de secundaire data worden verzameld via een literatuurstudie. Dit laat toe de specifieke kenmerken van enerzijds het Belgisch belastingregime en anderzijds het CCCTB-regime te doorgronden.

#### **3.2 Empirisch deel**

De bedoeling van de derde deelvraag is de effectieve belastingdruk van een klein aantal Belgische multinationale ondernemingen onder een CCCTB-systeem te vergelijken met hun effectieve belastingdruk in het huidige systeem. Het doel is de bevindingen uit de wetenschappelijke literatuur, onder andere weergegeven onder de tweede deelvraag, te testen in de praktijk. De studie focust zich op de impact van een CCCTB, niet op die van een CCTB. Voor zover bekend is er, voor Belgische ondernemingen, immers nog geen specifiek onderzoek uitgevoerd naar de impact op de belastingdruk van een CCCTB. Voor de CCTB is dit wel het geval. Gezien Europa de CCCTB als einddoel heeft, en niet de CCTB, is het interessanter en waardevoller de studie te wijden aan de CCCTB.

Het onderzoek bevat geen kwalitatief gedeelte, er zullen geen interviews worden afgenomen. Er

zal wel kwantitatief worden tewerk gegaan, waarbij wordt vertrokken van secundaire data zoals jaarrekeningen. Deze worden opgevraagd bij de multinationals zelf, via hun websites, via de balanscentrale van de nationale bank, via Bel-first of via andere databanken zoals Amadeus.

Net als Devereux en Loretz (2008b) veronderstelt dit onderzoek dat de CCCTB in het eerste jaar werd doorgevoerd en bekijken we de impact die het zou hebben gehad op de belastingdruk van de respectievelijke bedrijven in de daaropvolgende jaren. Om te beginnen moeten de winstcijfers van de dochterondernemingen worden bepaald volgens de regels die zijn opgesteld voor de bepaling van de gemeenschappelijke grondslag. Volgens Spengel et al. (2012) wijken deze echter niet veel af van de toepasselijke internationale standaarden en algemeen aanvaarde principes. Indien we dus enkel beursgenoteerde multinationals met hun dochterondernemingen beschouwen die hun jaarrekeningen opstellen volgens IAS/IFRS-normen, zullen we de werkelijke gemeenschappelijke grondslag voldoende kunnen benaderen. De belastbare winsten van de dochterondernemingen van de onderzochte Belgische multinationals wordt verkregen door hun winst voor belastingen uit de Bel-first en Amadeus databanken te halen. Indien ze daar niet beschikbaar zijn, worden ze uit de jaarrekeningen gehaald die gepubliceerd worden op de website van de nationale bank van België. Deze belastbare winstcijfers worden vervolgens constant gehouden, maar er wordt toegelaten voor verliesafzetting binnen de groep. Dit proces wordt uitgevoerd voor een bepaald basisjaar. Een eventuele winst wordt in het jaar van realisatie belast. Dit wordt gedaan door eerst de gekende formule te gebruiken voor de verdeling van de totale grondslag van de multinationals naar de EU-lidstaten waar hun activiteiten plaatsgrijpen. De nationale belastingtarieven worden vervolgens toegepast op de gealloceerde delen, waardoor de nieuwe belastingdruk gemeten kan worden. Deze wordt dan vergeleken met de belastingdruk die de multinationale groepen vandaag de dag ondervinden. Een eventueel verlies wordt conform de bepalingen opgenomen in de richtlijn overgedragen naar het volgend boekjaar. Het hele proces herhaalt zich dan voor de volgende boekjaren.

Uiteraard is het zomaar samenvoegen van de winsten en verliezen van de respectievelijke groepsleden niet hetzelfde als een groepsconsolidatie in de praktijk. De tussen lidstaten overeengekomen accountingstandaarden worden met andere woorden niet in acht genomen. Deze manier van werken is dus een vereenvoudiging ten opzichte van de complexe situatie die zich zal voordoen bij de werkelijke introductie van een CCCTB (Fuest, Hemmelgarn, & Ramb, 2007).

Om te kunnen bepalen in welke mate de drie toepasselijke factoren in een bepaalde lidstaat gelokaliseerd zijn of plaatsvinden, en zodoende in staat te zijn de formule toe te passen, wordt gesteund op de geconsolideerde jaarrekeningen van de multinationals en op de Bel-first en Amadeus databanken die data uit de enkelvoudige jaarrekeningen van de dochterondernemingen van de multinationals voorzien. Indien nodig wordt gezocht naar de jaarrekeningen gepubliceerd door de nationale bank van België. De relevante cijfers worden, zoals de formule voorschrijft, gedeeld door de totaalbedragen voor de groep. Deze laatste worden uit de geconsolideerde jaarrekeningen gehaald of komen tot stand door de som te maken van de bedragen uit de enkelvoudige jaarrekeningen. Deze masterproef richt zich op de

periode 2011 tot en met 2014.

De derde onderzoeksvraag zal worden beantwoord met het hierna kort omschreven onderzoeksontwerp en de hierna gemelde onderzoeksstrategie. Bij het nemen van de beslissingen op dit vlak werd rekening gehouden met zowel de haalbaarheid als de doelstellingen van het onderzoek. Het doel van de studie, de onderzoekseenheden en de scope van de studie worden achtereenvolgens besproken.

Er wordt een verklarende studie uitgevoerd. Het doel is de verschillende waarden van de variabele 'effectieve belastingdruk' te verklaren. Aangezien het onderzoek betrekking heeft op Belgische groepen van vennootschappen, bevindt het zich qua aggregatieniveau op het mesoniveau. De scope van de studie is cross-sectioneel. Qua strategie wordt in het empirisch luik een archiefonderzoek uitgevoerd. Het betreft een documentanalyse, zijnde een analyse van de jaarrekeningen van enkele multinationals.



#### **4. Afbakening van het onderzoek**

Deze studie richt zich specifiek op de voor- en nadelen van een Common Consolidated Corporate Tax Base voor Belgische multinationals. Eerder onderzoek (Roggeman et al., 2014) wees uit dat de invoering van een CCTB-systeem de werkelijke belastingdruk in België met 16% zou doen stijgen. Te verwachten valt dus dat multinationals nadelig beïnvloed zullen worden bij invoering van een CCCTB-systeem.

De hervorming die de CCCTB beoogt heeft echter ook voor- en nadelen voor de individuele lidstaten. Het bedrag aan belastingen dat de Belgische staat jaarlijks ontvangt zou immers, gegeven de studie van Roggeman et al. (2014), aanzienlijk kunnen toenemen.

Deze studie focust zich bijgevolg op de afweging van de netto-voordelen van een CCCTB-systeem voor de maatschappij ten opzichte van de netto-nadelen voor multinationals. De impact van een CCCTB op de werkelijke belastingdruk van enkele Belgische multinationals wordt hiertoe empirisch onderzocht.



# THEORETISCH DEEL

Het theoretisch deel bevat twee hoofdstukken, die elk een deelvraag behandelen. Het eerste hoofdstuk beschrijft het Belgische vennootschapsbelastingregime op basis van de wet en het CCCTB-regime aan de hand van de toepasselijke richtlijn. Ook de belangrijkste inzichten die de literatuur heeft voortgebracht omtrent het CCCTB-voorstel en de belangrijkste evoluties die zich sindsdien voordeden komen aan bod.

## Hoofdstuk 1: De kenmerken van de vennootschapsbelasting

- Deelvraag 1: "Hoe wordt de vennootschapsbelasting voor multinationals gevestigd en ingevorderd onder toepassing van een CCCTB-systeem in vergelijking met het status quo in België?"

Het opzet van deze deelvraag is te achterhalen hoe de belasting van Belgische multinationals geschiedt onder toepassing van een CCCTB-systeem in vergelijking met de huidige situatie. Eerst wordt er een voorstelling gegeven van het huidige Belgische regime, dan volgt er een schets van het CCCTB-regime.

### 1.1 Het Belgische vennootschapsbelastingregime

Het actuele Europese belastingstelsel steunt op een gescheiden accountingsysteem, waarbij multinationals in elke lidstaat apart een boekhouding voeren voor hun inkomsten en uitgaven (Agúndez-García, 2006; Avi-Yonah, Clausing, & Durst, 2009). Omdat het onderzoek zich focust op Belgische multinationals, wordt onderstaand het Belgische vennootschapsbelastingregime in grote lijnen weergegeven. Als bron wordt de wet gebruikt (Wetboek van de Inkomstenbelastingen 1992 - (historische versie)).

#### 1.1.1 Algemeen

Vennootschappen zijn in België onderworpen aan de vennootschapsbelasting. Alle opbrengsten van een vennootschap worden geacht beroepsinkomsten te zijn (art. 37 WIB92), en zijn belastbaar als winst. De belastinggrondslag bestaat uit enerzijds de winst die de vennootschap bij zich houdt en anderzijds uit de winst die zij als dividenden uitkeert. Belangrijk is dat de wereldwijde winst moet aangegeven worden, en dat het at arm's length-beginsel wordt gehanteerd om de grondslag indien nodig te corrigeren. Het arm's length-principe steunt op de veronderstelling dat de transacties tussen de entiteiten van een groep onder dezelfde condities plaatsvinden als transacties tussen ongerelateerde ondernemingen (Avi-Yonah et al., 2009; Mayer, 2009). De belastinggrondslag, het fiscaal resultaat van de onderneming, is gelijk aan het boekhoudkundig resultaat inclusief enkele correcties. De belastbare gereserveerde winst wordt vermeerderd met de uitgekeerde dividenden, de (overdreven) interesten van voorschotten die worden geherkwalificeerd als dividenden (art. 18, lid 1, 4° WIB92) en de verworpen uitgaven. Onder de verworpen uitgaven behoren de niet-aftrekbare beroepskosten, opgesomd in art. 198 WIB92. Een aantal inkomsten zijn nochtans van de vennootschapsbelasting vrijgesteld, de belangrijkste daaronder zijn de meerwaarden. Daarbovenop worden in de praktijk een aantal

bewerkingen doorgevoerd, die het fiscaal resultaat drukken door er een aantal posten uit te halen. Deze bewerkingen zijn terug te vinden in de artikelen 199-206 WIB92 en in de artikelen 74-79 KB/WIB92. De uiteindelijke belastinggrondslag belandt tenslotte in het zogenaamde 'gewoon stelsel van aanslag' (art. 215 WIB92). Hierop is dan, voor multinationals, het algemeen belastingtarief van 33,99% van toepassing.

### **1.1.2 Correcties**

Belangrijk om weten is dat een inwerkingtreding van een CCCTB het gebruik van deze zogenaamde aftrekposten voor multinationals uitsluit. Hierna volgt een bespreking van de aftrekposten waarin het huidige systeem voorziet, waarbij alleen dieper wordt ingegaan op de twee belangrijkste.

Nadat de bij verdrag vrijgestelde winst en enkele niet-belastbare bestanddelen uit het fiscaal resultaat gehaald zijn, is er in de eerste plaats de aftrek van definitief belaste inkomsten (DBI) en de vrijgestelde roerende inkomsten (VRI). De DBI werkt als volgt. Dividenden die een moedervenootschap van haar (Belgische) dochter ontvangt, zijn opbrengsten en dus in principe belastbaar. De moeder kan echter in bepaalde gevallen, ter vermijding van economische dubbele belasting, genieten van een vrijstelling. Indien namelijk aan een aantal voorwaarden voldaan is, en onder andere gesteld kan worden dat de inkomsten reeds effectief belast werden, kan de moedervenootschap 95% van de ontvangen dividenden aftrekken van haar winst. De overige 5% wordt geacht te worden gecompenseerd door kosten opgelopen ten gevolge van het beheer van de deelneming. Er zijn wel vier voorwaarden waaraan voldaan moet zijn om van de DBI-aftrek gebruik te mogen maken. Het moet gaan om 'kwalificerende' inkomsten en er moet voldaan zijn aan de minimumdeelnemingsvoorwaarde, de permanentievoorwaarde en de onderworpenheidsvoorwaarde.

Na de bewerking met betrekking tot octrooi-inkomsten volgt de belastingaftrek voor risicokapitaal (notionele interestaftrek of NIA). De bedoeling van deze aftrek is om investeringen met eigen kapitaal en investeringen met schulden fiscaal billijker te behandelen. Zodoende wordt er een fictieve interest op het risicokapitaal berekend, de netto-activa vermenigvuldigd met een vastgelegde referte-index, die van de belastinggrondslag mag worden afgetrokken. De voornaamste genietters van de notionele interestaftrek zijn alle vennootschappen die aan de vennootschapsbelasting onderworpen zijn en de buitenlandse vennootschappen met een Belgische vaste inrichting of die in België belastbare onroerende inkomsten ontvangen. Vandaag de dag kan worden vastgesteld dat de notionele interestaftrek stilaan uitdooft. Er valt namelijk een stelselmatige beperking te merken in de referte-index, die in aanslagjaar 2016 nog slechts 1,63% zal bedragen voor grote vennootschappen. Ook op vlak van de overdraagbaarheid van de vrijstellingen is de afbrokkeling van de NIA te merken. Indien er in een bepaald belastbaar tijdperk geen of onvoldoende winst is, mag de vrijstelling niet meer overgedragen worden op de winst van de volgende belastbare tijdperken. Het systematisch afbrokkelen van de notionele interestaftrek doet de impact van het wegvallen van nationale fiscale stimuli voor Belgische multinationals onder een CCCTB-systeem, hetgeen voor die laatsten als een nadeel wordt

beschouwd, in belang verminderen. Vandaag de dag is er zelfs sprake van een volledige afschaffing van de NIA, in welk geval dit nadeel zou wegvallen.

De bewerking volgend op de aftrek voor risicokapitaal voorziet in een aftrek van de vorige beroepsverliezen. Deze kunnen onbeperkt in de tijd worden overgedragen, zij het indien er een onverantwoorde controlewissel heeft plaatsgevonden, hetgeen wijst op een verliesvennootschap. De laatste bewerking omvat de investeringsaftrek.

### **1.1.3 Transfer pricing**

In het algemeen dienen winsten in een gescheiden accountingsysteem, zoals dat op dit moment in voege is, gealloceerd te worden naar de verschillende jurisdicties. Een rechtstreeks gevolg is dat bedrijven die transnationaal opereren genoodzaakt zijn evenveel belastingregimes na te leven als het aantal landen waarin ze activiteiten ontplooiën, gezien ze hun belastinggrondslagen voor elke lidstaat apart dienen te berekenen volgens de overeenkomstige nationale vennootschapsbelastingregels (Agúndez-García, 2006). De bedoeling is het kunstmatig verschuiven van winsten over de grenzen heen te vermijden. De traditioneel gebruikte methode hiervoor in het internationaal fiscaal recht is de transfer pricing-methode. Transfer pricing steunt op het at arm's length principe (Agúndez-García, 2006; Avi-Yonah et al., 2009; Mayer, 2009). Het gebruik van verrekenprijzen is opgenomen in de meeste bilaterale dubbelbelastingverdragen. Vaak gaat het om de bepalingen opgenomen in het OESO Modelverdrag (Mayer, 2009). Avi-Yonah et al. (2009) geven echter aan dat een systeem gebaseerd op het arm's length principe geen optimale resultaten kan opleveren.

Vandaag de dag vormt de hoge kost die gepaard gaat met verrekenprijsbepalingen bij toepassing van het arm's length principe immers een centraal obstakel binnen de Interne Markt (COM (2011) 121/4). Het meest fundamentele probleem, zo stellen Avi-Yonah et al. (2009), is dat het gescheiden accountingsysteem geen rekening houdt met het feit dat multinationals ontstaan en blijven bestaan precies omdat ze de inefficiënties die zich voordoen bij handel tussen ongerelateerde bedrijven kunnen vermijden. Daarnaast is er nog de ontorechte overtuiging dat men voor de naleving en afdwinging van belastingwetten at arm's length transacties kan vinden tussen onafhankelijke partijen die betekenisvolle benchmarks vormen voor transacties tussen groepsleden (Avi-Yonah, 2007; in Avi-Yonah et al., 2009). Er heerst tevens een algemene overtuiging dat het Base Erosion and Profit Shifting-project van de OESO tekortschiet in haar doel om het internationaal belastingsysteem te optimaliseren. Het brengt immers louter veranderingen aan binnen het huidige kader in plaats van veranderingen aan het kader zelf. De zogenaamde 'substance'-vereiste die BEPS introduceert om belastingrechten onder lidstaten te verdelen leidt tot reële economische distorties en maakt het systeem nog minder samenhangend dan voorheen (Devereux & Vella, 2014).

## **1.2. Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB)**

### **1.2.1 Europese regelgeving**

(Devereux & Vella, 2014) Tot op de dag van vandaag hebben de EU-verdragen nooit gehandeld over directe taxatie. Zoals eerder aangehaald bleef deze materie tot de soevereiniteit van de lidstaten behoren. Immers, zolang er wettelijke bepalingen ter vermijding van dubbele taxatie zijn, en bedrijven identiek belast worden in de bronstaat, is het perfect mogelijk om belastingregimes gescheiden te houden. Hoewel een strikte interpretatie van de verdragsbepalingen tot een ander besluit zou kunnen leiden, zal de huidige EU-wetgeving niet automatisch tot een harmonisatie van de verschillende Europese belastingregimes leiden. Er is een nieuw regelgevend kader nodig om dit tot stand te brengen (Griffith & Klemm, 2004).

Om aan problemen als agressieve taxplanning te remediëren, biedt eenzijdig nationaal optreden geen afdoende oplossing. In een eengemaakte markt kunnen ongecoördineerde maatregelen tegen winstverschuivingen immers meer nadelen dan voordelen opleveren. Ze kunnen lacunes in de wetgeving creëren die agressieve taxplanning nog meer in de hand werken. Bovendien kan het ook leiden tot nog meer onwenselijke reacties van lidstaten. Eén ongewenste reactie is nog meer winstverschuiving naar de eigen lidstaat trachten te verwezenlijken, bijvoorbeeld door het gebruik van fiscale gunstregimes of individuele fiscale rulings die een selectief voordeel toekennen aan bepaalde bedrijven. Hoewel er vandaag de dag maatregelen worden getroffen tegen de manier waarop gunstregimes en rulings in de praktijk worden uitgevoerd, is aanvullende wetgeving noodzakelijk (COM (2016) 23).

Zodoende kwam de Europese Commissie in maart 2011 met een voorstel tot richtlijn betreffende een gemeenschappelijke geconsolideerde heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting (CCCTB). Dit voorstel mikte op het wegwerken van enkele belangrijke fiscale hindernissen voor de groei binnen de Interne Markt. Dubbele taxatie, administratieve lasten en hoge nalevingskosten ontmoedigen investeringen binnen de EU, hetgeen allesbehalve bevorderlijk is voor het behalen van de prioriteiten vooropgesteld in 'Europa 2020 – een strategie voor slimme, duurzame en inclusieve groei' (COM (2011) 121/4).

Het CCCTB-systeem is van toepassing op bedrijven die in de EU gevestigd zijn en op vaste inrichtingen van bedrijven die niet in de EU gevestigd zijn, en tevens voldoen aan de vereisten voor het vormen van een groep. Het doel is niet de belastingtarieven te harmoniseren, wel consistentie te brengen in de nationale belastingregimes (COM (2011) 121/4). De Europese Commissie ziet weinig in een harmonisatie van de tarieven. Dit omwille van zekere voordelen die niet-harmonisatie hiervan met zich meebrengt. Eén daarvan is de mogelijkheid voor individuele lidstaten om bij het vastleggen van hun belastingtarieven een afweging te maken tussen hun marktcompetitiviteit en hun budgettaire behoeften (de Wilde, 2014).

### **1.2.2 Werkwijze: vier stappen**

CCCTB volgt voor de vennootschapsbelasting een proces bestaande uit vier stappen (COM (2011) 121/4): eerst wordt de belastinggrondslag van alle bedrijven in de EU vastgesteld op

basis van één enkele verzameling van regels, dan wordt het bedrag aan belastbare winst bepaald door de grondslagen van de samenstellende entiteiten te consolideren, vervolgens wordt de winst verdeeld onder de lidstaten waarin de groep haar activiteiten ontplooit en tenslotte wordt ze, zoals eerder aangehaald, getaxeerd tegen nationale belastingvoeten (Herzig & Kuhr, 2011). Hierna worden de vier stappen uitgelegd, waarbij de richtlijn als bron gebruikt wordt (COM (2011) 121/4).

### 1.2.2.1 Eenzelfde grondslag voor alle groepsleden

De gemeenschappelijke set van regels waarmee de belastinggrondslag in stap één wordt vastgesteld is terug te vinden in de artikelen 9 tot en met 16 van de richtlijn. In het algemeen wordt de grondslag berekend als de totale opbrengsten, uitgezonderd de vrijgestelde opbrengsten, minus de aftrekbare kosten en andere aftrekbare bestedingen. De belangrijkste vrijgestelde opbrengsten zijn ontvangen winstverdelingen en inkomsten van een vaste inrichting in een derde-land. De aftrekbare kosten bestaan uit de kosten van verkopen en alle kosten opgelopen met het oog op het behalen of veiligstellen van het inkomen, inclusief R&D-kosten. Afschrijvingen worden proportioneel in rekening gebracht, en dat volgens artikelen 32 tot en met 42. Artikel 14 van de richtlijn bevat tot slot een lijst met niet-aftrekbare bestedingen.

### 1.2.2.2 Consolidatie van de grondslagen

De tweede stap voorziet consolidatie van de belastinggrondslagen van de leden van de groep. Winsten en verliezen die voortkomen uit intragroepstransacties worden geëlimineerd bij deze berekening. Een positief saldo zal in de derde stap worden verdeeld onder de lidstaten volgens artikelen 86 tot en met 102 van de richtlijn. Bij een negatief saldo vindt overdracht naar volgende boekjaren plaats tot het kan worden afgezet tegen een positieve geconsolideerde grondslag.

### 1.2.2.3 Allocatie van de geconsolideerde grondslag

Het CCCTB-voorstel alloceert de grondslag via een formule die in essentie bestaat uit drie factoren: sales, labour en assets. In het originele CCCTB-voorstel wordt volgende formule vooropgesteld (COM (2011) 121/4):

$$\text{Share A} = \left( \frac{1}{3} \frac{\text{Sales}^A}{\text{Sales}^{\text{Group}}} + \frac{1}{3} \left( \frac{1}{2} \frac{\text{Payroll}^A}{\text{Payroll}^{\text{Group}}} + \frac{1}{2} \frac{\text{No of employees}^A}{\text{No of employees}^{\text{Group}}} \right) + \frac{1}{3} \frac{\text{Assets}^A}{\text{Assets}^{\text{Group}}} \right) * \text{Con'd Tax Base}$$

De eerste factor is de 'labour'-factor. Ze wordt berekend op basis van de subfactoren 'payroll' en 'number of employees'. Voor de definitie van een werknemer wordt gesteund op het nationaal recht van het land waar de tewerkstelling plaatsvindt. Het uitgangspunt is dat een werknemer gealloceerd wordt naar het groepslid dat hem een loon betaalt. Er zijn echter uitzonderingen op deze regel. Wanneer een werknemer bijvoorbeeld zijn tewerkstelling fysiek uitoefent onder de controle en verantwoordelijkheid van een ander groepslid, worden hij en zijn verloning, indien voldaan aan de voorwaarden gesteld in artikel 91 (2), gealloceerd naar die laatste. De subfactor payroll bevat de salarissen, lonen, bonussen en elke andere vorm van

compensatie uitgaande van de werkgever, zoals pensioenen en socialezekerheidskosten.

De tweede factor is de 'assets'-factor. Deze bestaat uitsluitend uit materiële vaste activa, meerbepaald de gemiddelde waarde van alle materiële vaste activa die het bedrijf heeft gekocht, geleend of geleased. Een actief wordt opgenomen in de asset factor van zijn economische eigenaar, tenzij het actief de facto door een ander groepslid gebruikt wordt. In dat geval zal het gealloceerd worden naar de asset factor van de effectieve gebruiker, tenminste als het gaat om assets met een waarde van minstens vijf procent van de totale materiële vaste activa van dit groepslid. De richtlijn voorziet erin dat immateriële en financiële activa geweerd worden uit de formule. Dit vanwege de lage barrière om ze te verschuiven naar andere lidstaten. Het mee opnemen van deze assets maakt het nieuwe systeem te makkelijk omzeilbaar. De asset factor bevat tevens, tijdens de vijf jaren na opname van een bedrijf in de groep, de kosten voor R&D, marketing en reclame van de zes jaren voorafgaand aan het toetreden van het nieuwe groepslid.

De derde en laatste factor is 'sales'. Ze wordt gebruikt opdat ook het land van afzet haar deel van de belastingen kan innen, andermaal opdat de winst zoveel mogelijk wordt belast waar de economische realiteit plaatsgrijpt, de ratio van de richtlijn. Onder sales wordt verstaan de opbrengsten van de (niet-intragroeps)verkopen van goederen en diensten, exclusief kortingen en terugbetalingen, BTW en andere belastingen. Ook de vrijgestelde opbrengsten, interesten, dividenden, etc. worden niet opgenomen, tenzij het gaat om opbrengsten uit de normale bedrijfsuitoefening. Indien er na toepassing van deze formule op fiscaal vlak echter geen eerlijke voorstelling is van de economische realiteit, voorziet een specifieke clause ter uitzondering op de algemene regel in een alternatieve verdeling van de grondslag. Indien het gaat om een verkoop van goederen, krijgt het groepslid dat gevestigd is in de lidstaat waar de verzending of het transport ervan naar de bestemming eindigt de sales toegewezen. Bij een verkoop van diensten zal er gealloceerd worden naar het bedrijf gelegen in het land waar de diensten fysiek uitgevoerd worden. Uitzonderingsgevallen worden besproken in artikel 96 van de richtlijn.

#### **1.2.2.4 Taxatie tegen nationaal tarief**

Vooraleer in stap 4 de nationale schalen erop toegepast worden, wordt het gealloceerde gedeelte nog gecorrigeerd voor verliezen, opgelopen door een groepslid of door de groep zelf voor inwerkingtreding van het CCCTB-systeem, waarvoor nog niet gecompenseerd werd. Daarbuiten worden er mogelijkserwijs nog enkele correcties aangebracht, terug te vinden in artikel 102 van de richtlijn. De uiteindelijke belastingsschuld van een groepslid wordt dus bepaald door de nationale belastingvoeten toe te passen op haar aandeel van de grondslag, dat gecorrigeerd wordt op basis van de artikelen 76 en 102 van de richtlijn.

#### **1.2.3 Twee belangrijke ontwikkelingen**

In de nasleep van Luxleaks, dat aan het licht bracht dat vele multinationals geheime afspraken met de Luxemburgse fiscus hadden gemaakt om hun belastingdruk te verlagen, publiceerde het

Europees Parlement op 4 september 2015 een rapport met aanbevelingen gericht aan de Europese Commissie betreffende het scheppen van transparantie, coördinatie en convergentie op vlak van vennootschapsbelasting in de Europese Unie. Dit rapport bevat twee belangrijke ontwikkelingen. Enerzijds is er de aanbeveling omtrent de voorlopige introductie van een CCTB. Consolidatie en verdeling van de grondslag volgens een welbepaalde formule wordt dus nog even uitgesteld. Het Europees Parlement beoogt met andere woorden een stapsgewijze evolutie naar een CCCTB. Anderzijds is het verplichte karakter dat nu wordt vooropgesteld ook een belangrijke ontwikkeling ten opzichte van het oorspronkelijke voorstel.

De eerste ontwikkeling betreft dus het voorlopig invoeren van een CCTB-systeem. Mintz (2004) geeft aan dat, ondanks het feit dat een dergelijke harmonisatie resulteert in een daling van de administratieve- en nalevingskosten, een hogere fiscale transparantie bij internationale investeringen en het achterlaten van de problemen omtrent internationale dubbele taxatie en niet-taxatie, enkele hoofddoelstellingen op deze manier niet kunnen worden bereikt. Het gaat dan meer bepaald om het wegwerken van de kosten die gepaard gaan met het naleven van de ingewikkelde regels omtrent verrekenprijzen, internationale verliescompensatie en grensoverschrijdende herstructureringen. De ijver van de grote EU-landen als Duitsland en Frankrijk, landen waarvan de economie meer op diensten gebaseerd is, om (in eerste instantie) een CCTB in te voeren kan worden verklaard vanuit budgettair oogpunt. Deze lidstaten vrezen dat ze, ten gevolge van een vertekening in de samenvoeging en verdeling van de belastbare grondslagen, aan belastinginkomsten zullen moeten inboeten. De vertekening ontstaat volgens hen door het weglaten van de immateriële- en financiële activa uit de assets-factor van de formule (Herzig & Kuhr, 2011). De eerste stap naar fiscale harmonisatie binnen de EU, de invoering van een CCTB-systeem, vloeit mogelijks voort uit politieke overwegingen van een aantal EU-lidstaten.

De tweede ontwikkeling is de switch van een optioneel naar een verplicht systeem. Deze is gebaseerd op enkele bedenkingen bij de geschiktheid van een optioneel systeem. In het oorspronkelijke voorstel (COM (2011) 121/4) ging men er nog vanuit dat de voordelen van een optionele fiscale consolidatie zich minstens zouden afzetten tegen de bijkomstige implementatiekosten voor nationale belastingadministraties. Ook de weggevalen opportuniteiten voor taxplanning via verrekenprijzen of onvolkomenheden tussen verschillende belastingregimes werden geacht tot compensatie te leiden. Indien ook in acht werd genomen dat een optioneel systeem ervoor kan zorgen dat bedrijven zonder transnationale activiteiten bespaard blijven van nog meer nalevingskosten, droeg een optionele vormgeving van de CCCTB de voorkeur weg.

De literatuur geeft echter aan dat een optioneel CC(C)TB-systeem veel nadelen met zich meebrengt. Het kan onder andere leiden tot opportunistisch gedrag bij bedrijven, die al dan niet voor het systeem kiezen op basis van de gevolgen op hun belastingdruk. Een en ander zou ook de budgettaire risico's voor landen verhogen (Munin, 2011). Devereux en Loretz (2008b) deden een studie ter zake. Ze vinden dat, indien men bedrijven de keuze laat om al dan niet te opteren voor een CCCTB-systeem, dit tot een daling van 2,5% in de algemene Europese

belastinginkomsten leidt. Er zijn uiteraard verschillen tussen landen: de belastinginkomsten van sommige landen zouden verhogen, die van anderen zouden verlagen. Een verplicht systeem leidt daarentegen over het algemeen tot 2% meer belastinginkomsten van multinationale Europese vennootschappen. Ook hier verschilt het resultaat uiteraard van land tot land (Devereux & Loretz, 2008b).

Een ander nadeel van een optioneel systeem is dat het onrechtmatig verschuiven van winsten probleemloos kan blijven doorgaan. Het probleem is uiteraard wel verholpen bij bedrijven die opteren. Een verplicht systeem is daarentegen wel in staat om, via consolidatie, taxplanning via verrekenprijzen volledig te elimineren (Herzig & Kuhr, 2011; Morgan, 2015). Een optioneel systeem verhoogt daarnaast tevens de nalevingskosten, gezien het binnen de EU een negenentwintigste vennootschapsbelastingregime zou introduceren (Munin, 2011). Verder zijn desgevallend ook extra administratieve lasten niet te vermijden: naast het hanteren van twee regelgevende kaders, moeten autoriteiten nagaan of aan de vereisten om te mogen opteren voor het systeem voldaan is, maar ook opvolgen of bedrijven die veranderen van systeem de regels hieromtrent naleven (Herzig & Kuhr, 2011; Mintz, 2004). Kortom, de invoering van een CCCTB kan enkel als een waardige verandering beschouwd worden als het wordt gekalibreerd als een verplicht systeem (Gerard, 2007; in Clausing, 2009).

#### **1.2.4 Vooruitzichten**

Het Europees Parlement vraagt de Commissie daarom zo snel mogelijk een voorstel in te dienen voor de inwerkingtreding van een verplichte gemeenschappelijke vennootschapsbelastinggrondslag, en dat tegen juni 2016. Er worden evenwel uitzonderingen gemaakt voor KMO's en voor bedrijven die niet transnationaal actief zijn (2015/2010(INL)). Een studie van Munin (2011) stelt nochtans dat enkel multinationals opnemen in een systeem met een gemeenschappelijke grondslag een negatief effect op KMO's kan hebben. Dit omwille van de minder bedrijfsvriendelijke kalibratie van nationale vennootschapsbelastingssystemen voor deze categorie van bedrijven. De oorspronkelijke intentie om kleinere ondernemingen nog meer nalevingskosten te besparen door hen niet op te nemen in het systeem kan zo leiden tot een verslechtering van hun marktcompetitiviteit.

De invoering van een verplicht CCTB-systeem is een eerste stap. Vanaf het moment dat de lidstaten het systeem hebben geïmplementeerd, wordt consolidatie de volgende stap (Morgan, 2015). De Commissie ziet een CCCTB-systeem namelijk als een alomvattende oplossing voor het probleem van winstverschuivingen in Europa, en plant een re-launch ervan in de loop van 2016. Europa beseft echter dat er nu al actie nodig is, en dat er niet gewacht kan worden tot alle lidstaten een akkoord hebben bereikt en het systeem volledig geïmplementeerd is. Belastingontwijking via winstverschuiving moet met andere woorden dringend aangepakt worden. In afwachting van een nieuw CCCTB-voorstel, biedt het anti-tax avoidance package effectieve oplossingen om belastingontwijking op korte termijn te bestrijden, de fiscale transparantie te verhogen en een eerlijkere en stabielere bedrijfswereld te creëren (MEMO/16/160).

### 1.2.5 Kritiek en alternatieven

CCCTB mag door velen naar voren geschoven worden als de oplossing voor veel problemen waarmee bedrijven vandaag de dag kampen op vlak van fiscaliteit, het systeem is niet bespaard gebleven van kritiek. Vooraanstaande academici hebben niet enkel hun bedenkingen geuit bij de geschiktheid van het voorstel, ze hebben zelfs alternatieven naar voren geschoven die mogelijk een betere oplossing kunnen bieden dan het CCCTB-voorstel. Zo presenteerde John Vella, verbonden aan het Oxford University Centre for Business Taxation, tijdens de workshop Tax Rulings van het TAXE 2 comité op 28 april 2016 in het Europees Parlement de resultaten van zijn studies in verband met radicale hervormingsinitiatieven van de vennootschapsbelasting. Hij formuleerde onder andere terechte kritieken op het CCCTB-voorstel en schoof enkele alternatieve systemen naar voren.

Het grootste probleem van het huidige systeem is volgens Devereux en Vella (2014) dat het toelaat dat landen onderling concurreren om zoveel mogelijk economische activiteit naar zich toe te trekken. Op die manier destabiliseert het zichzelf. Het is die fundamentele dynamiek die centraal moet staan bij de vraag of een bepaalde hervorming van de vennootschapsbelasting een stabiel en aanvaardbaar systeem kan creëren voor het belasten van multinationals. Gezien lidstaten altijd in hun eigen belang zullen blijven handelen, is het noodzakelijk dat een eventueel nieuw systeem komaf maakt met hun incentive om de internationale consensus te schenden door middel van maatregelen die multinationals naar hun land lokken. Het zijn precies die dynamieken die de afgelopen jaren veelvuldig plaatsgrepen en ervoor zorgden dat het systeem geen stabiel lange termijn-evenwicht kon bieden. Een nieuw systeem moet deze dynamieken dus aan banden leggen, wil het kans maken op slagen.

De Europese Unie heeft zich wat betreft een eventuele hervorming van de vennootschapsbelasting binnen haar grenzen tot op de dag van vandaag gebaseerd op een systeem van formulaire verdeling. Ze poogde dit tot stand te brengen via het voorstel van de CCCTB, een voorstel dat enige kritiek te verduren kreeg. Devereux en Vella (2014) stellen dat het systeem onterecht bekritiseert wordt als beweerd wordt dat het winsten arbitrair verdeelt onder de verschillende lidstaten. Er zijn echter wel een reeks kritieken die de auteurs als terecht bestempelen. Zo zijn er veel moeilijkheden bij het bereiken van een internationaal akkoord over enerzijds de grondslag die gevestigd zal worden en anderzijds de allocatie van belastingrechten. Als hieromtrent toch consensus tot stand zou komen, zou het systeem alsnog competitie op basis van belastingtarieven introduceren en leiden tot distorties in reële economische activiteiten (Devereux & Vella, 2014).

Wat dit laatste betreft uitten reeds enige tijd geleden ook Eichner en Runkel (2008) hun bezorgdheden. Zij verwijzen hieromtrent voornamelijk naar het belang van de gebruikte formule voor de verdeling van de grondslag. Omdat deze formule de mate van distorties bepaalt, en zo dus ook de wenselijkheid van een CCCTB-systeem, moet er zeker voldoende aandacht geschonken worden aan haar componenten. De auteurs beschouwen de formule in de context

van een multinational die opereert in een situatie van taxcompetitie tussen twee landen. Hun voornaamste resultaat is dat de sales factor een noodzakelijke component is van de formule. Ze internaliseert de fiscale externaliteiten, ten gevolge van taxcompetitie, die een formule gebaseerd op enkel assets en payroll met zich mee brengt. Onder andere de onderbelasting van multinationals die in zo'n geval zou ontstaan, is allesbehalve wenselijk vanuit maatschappelijk standpunt. Bij toepassing van hun model op de zogenaamde EU-15, wordt een uitsluitend op sales gebaseerde formule zelfs optimaal geacht, hetgeen de argumentatie voor het opnemen van deze factor nog versterkt (Eichner & Runkel, 2008). Een en ander wordt bevestigd door Pethig en Wagener (2007, in Clausing, 2009), die stellen dat taxcompetitie zal leiden tot een lagere belastingdruk naarmate de te verdelen grondslag elastischer is. Hun conclusie luidt dat sales de minst elastische factor van de drie is. Geconcludeerd kan worden dat twee van de drie factoren van de huidige formule elastisch zijn, waardoor het CCCTB-systeem de voornoemde distorties ten gevolge van taxcompetitie niet volledig zou kunnen elimineren.

Omdat het CCCTB-systeem zoals het nu gekalibreerd is de voornoemde schadelijke dynamieken niet weg kan werken, worden alternatieve systemen overwogen. Devereux en Vella (2014) stellen twee concrete mogelijkheden voor. Een eerste optie, mogelijk voortgevloeid uit studies zoals die van Eichner en Runkel (2008), is een allocatie van de belastinggrondslag op basis van de locatie van de verkopen aan derden. Een dergelijk systeem is interessant omdat het ervoor kan zorgen dat bedrijfswinsten belast worden op de plaats waar de minst mobiele factoren in het winstgeneratieproces gelokaliseerd zijn. Zo kunnen de reële economische distorties die door het CCCTB-systeem zouden ontstaan voor een groot stuk vermeden worden. Ook dit systeem maakt transfer pricing-constructies binnen multinationale groepen zinloos omdat de belastbare winst enkel bepaald wordt door verkopen aan de consument. Lidstaten hebben geen incentive meer om onderling te concurreren op basis van belastingtarieven, een dynamiek die wel zou ontstaan in het CCCTB-systeem. Het voorstel van Devereux en Vella (2014) zou kunnen werken zoals een belasting over de toegevoegde waarde, die ook aangrijpt in de staat waarin de consument leeft, maar dan geheven op winst en niet op toegevoegde waarde. Zo'n systeem, waarnaar ook wel gerefereerd wordt als een 'Destination Based Cash-Flow Tax-system', zou ook beduidend minder problemen moeten opleveren op vlak van internationale samenwerking dan een vennootschapsbelastingstelsel gebaseerd op formulaire verdeling. Niet-deelnemende landen zouden immers incentives ondervinden om zich te voegen bij een groep van landen dat dit systeem wel hanteert, omdat de in hun jurisdictie gevestigde bedrijven voordelen zouden ondervinden bij het opstarten van activiteiten in een land dat met zo'n belastingstelsel werkt. Dat laatste zou landen aansporen het systeem zelf in te voeren.

Een tweede optie is het introduceren van een makkelijker te implementeren belastinggrondslag. In de fiscale wereld is het de bedoeling een vennootschapsbelasting op winst te creëren die de bedrijfswereld vrijwaart van distorties en op die manier ervoor zorgt dat productie-efficiëntie bereikt wordt. Het blijkt echter zeer moeilijk tot onmogelijk om dit te verwezenlijken, hetgeen ertoe leidt dat makkelijker te implementeren belastinggrondslagen zeker het overwegen waard zijn. Hoewel ze niet zullen leiden tot productie-efficiëntie, kunnen ze een bevredigendere oplossing bieden. Voorbeelden van alternatieve grondslagen zijn omzet, vaste activa of

personeelskosten. Het is immers zeker niet bewezen dat dergelijke systemen meer distorties zouden veroorzaken dan de huidige belasting op winst. Bij een eventuele keuze zou men wel moeten opteren voor een moeilijk tot niet-verschuifbare grondslag wil men taxcompetitie tussen lidstaten vermijden (Devereux & Vella, 2014).

### **1.3 Conclusie: Europa grijpt in**

Een belastingsysteem gebaseerd op gescheiden accounting, waarin winsten moeten worden gerapporteerd per lidstaat, is geen optimaal systeem in een geglobaliseerde wereld zoals we die vandaag de dag kennen. Elke lidstaat heeft nu zijn eigen belastingsysteem, gekenmerkt door vele unieke fiscale gunstregels die door de jaren heen in het leven geroepen zijn om investeringen in de eigen lidstaat aan te trekken. Een voorbeeld voor het Belgische belastingregime is de notionele interestaftrek. Deze allesbehalve transparante situatie leidt tot distorties op vlak van de vennootschapsbelasting van bedrijven met grensoverschrijdende activiteiten binnen de EU. Multinationals zijn door hun internationale activiteiten namelijk in staat om via verrekenprijzen winsten artificieel te shiften naar lidstaten met een lagere fiscale druk, zonder enige verandering in de economische realiteit. Dit is een ongewenste situatie die een gecoördineerde aanpak behoeft.

Omdat nationaal optreden tekort zou schieten, kwam er een voorstel van op Europees niveau: de Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB). Het is van toepassing op Europese groepen van vennootschappen en is erop gericht fiscale hindernissen zoals dubbele taxatie, administratieve lasten, hoge nalevingskosten en ongeoorloofde winstverschuivingen via verrekenprijzen, weg te werken. Gezien dit systeem veel meer rekening houdt met de economische realiteit, concluderen we dat het geschikter is voor de aard van de hedendaagse economie.

De CCCTB verdeelt de belastinggrondslag van bedrijven door middel van een formule. Omwille van haar inelastische karakter wijzen studies op het belang van een sales-factor als component van die formule. We kunnen bijgevolg besluiten dat de formule die in de richtlijn vooropgesteld wordt voor twee derde bestaat uit elastische componenten, namelijk materiële vaste activa en personeel. Op die manier blijft het voor lidstaten interessant maatregelen te nemen met als doel (reële) economische activiteiten van multinationals aan te trekken. Het valt dus sterk te betwijfelen of de CCCTB de huidige taxcompetitie tussen lidstaten kan elimineren.

Ten opzichte van het initiële voorstel zijn er wel twee belangrijke ontwikkelingen. Ten eerste is er het voornemen eerst een CCTB te introduceren, vermoedelijk het gevolg van budgettaire overwegingen in hoofde van bepaalde EU-lidstaten. Ten tweede gaat men nu voor een verplicht systeem. Bedrijven de keuze laten al dan niet te opteren zou bepaalde bestaande problemen niet oplossen en daarbovenop zelfs nieuwe problemen introduceren. We kunnen op basis van de bevindingen in de literatuur besluiten dat met een CCTB een kleinere stap voorwaarts wordt gezet dan met een CCCTB. Een systeem zonder consolidatie lost bepaalde distorties immers niet op. De beslissing om af te stappen van een optionele vormgeving van het nieuwe systeem en te

gaan voor een verplicht systeem kan wel als een positieve ontwikkeling beschouwd worden. Talrijke studies hebben immers gewezen op de verschillende nadelen die een optioneel systeem met zich mee kan brengen.

Tot slot kan er nog besloten worden dat Europa niet van plan is de zaken nog wat te laten rusten. Om kort op de bal te kunnen spelen lanceerde de Commissie op 28 januari 2016 een anti-tax avoidance package met concrete maatregelen die de meest acute belastingontwijkingsproblemen het hoofd kunnen bieden. Wat de nabije toekomst betreft kan verwacht worden dat de Commissie in de loop van 2016 een voorstel zal doen voor een gemeenschappelijke belastinggrondslag voor multinationals in de EU.

## Hoofdstuk 2. Voordelen en nadelen van een CCCTB

- Deelvraag 2: "Wat zijn de voordelen en nadelen van een CCCTB-systeem voor België als maatschappij en voor Belgische multinationals?"

Hierna volgt een overzicht van de voordelen en nadelen van een CCCTB-systeem voor multinationals en EU-lidstaten. Voor de multinationals wordt er specifiek gefocust op Belgische multinationals.

### 2.1 Multinationals: voordelen

Een evolutie naar een CCCTB-systeem kan vanuit het perspectief van multinationale ondernemingen verscheidene voordelen opleveren. Het systeem wordt geacht voordelig te zijn voor multinationals indien het kostenverlagingen teweegbrengt of indien het leidt tot een efficiëntie-verhoging.

Een eerste voordeel van de introductie van een CCCTB-systeem is dat het economisch onderzoek dat, omwille van de afwezigheid van deugdelijke benchmarks, de at arm's length prijzen poogt te schatten overbodig wordt. Gegeven de praktische complicaties van zo'n schattingen, voorziet een formule-benadering in een bevredigend compromis dat geknipt is voor de aard van de globale economie (Avi-Yonah et al., 2009).

Een tweede voordeel is de gigantische vereenvoudiging van het internationaal fiscaal systeem (Avi-Yonah et al., 2009; Clausing, 2009). Het alloceren van inkomsten en uitgaven onder lidstaten is overbodig, hetgeen leidt tot sterk verminderde nalevingskosten voor bedrijven die transnationaal opereren, maar ook voor lidstaten die instaan voor de opvolging van de fiscale wetten (Mintz, 2004). Onderzoek wijst op een vermindering in de nalevingskosten van zeven procent ten gevolge van het wegvallen van steeds wederkerende fiscaal gerelateerde taken (COM (2011) 121/4). Een en ander leidt tevens tot sterke administratieve besparingen ten gevolge van het achterlaten van het verrekenprijssysteem. Verschillende Ernst & Young-onderzoeken bij multinationals leiden immers tot de conclusie dat transfer pricing de belangrijkste internationale hindernis blijft waarmee multinationals geconfronteerd worden op vlak van taxatie. (Ernst & Young, 2006; in Avi-Yonah et al., 2009). Bettendorf, Devereux, van der Horst en Loretz (2011) verwijzen naar een schatting van de Europese Commissie (2001) van de kosten ten gevolge van het bepalen van verrekenprijzen door multinationals voor intragroepsverrichtingen. Deze werden geschat op drie procent van de totale opbrengsten. Bovendien valt aan te nemen dat de problemen die het transfer-pricing systeem met zich meebrengt in de toekomst alleen maar zullen verergeren, dit ten gevolge van een groeiende economische integratie van de EU en het toenemend gebruik van informatie- en communicatietechnologieën (Agúndez-García, 2006). Het is moeilijk om de exacte kostenverlaging van een CCCTB-introductie in te schatten. Multinationals zullen immers nog steeds kosten oplopen bij verrekenprijsbepalingen in transacties met verwante ondernemingen buiten de EU. Het tegelijkertijd bestaan van een CCCTB-systeem met het huidige gescheiden accountingsysteem, waarbij de CCCTB vrijwillig toegepast kan worden, kan de nalevingskosten

zelfs doen stijgen. Indien dit echter niet het geval is, zo stellen Bettendorf et al. (2011), kan de verlaging in nalevingskosten aanzienlijk zijn.

Een derde voordeel voor bedrijven is de verhoging in efficiëntie ten gevolge van de introductie van fiscale consolidatie. In het huidige belastingregime kunnen verliezen enkel afgezet worden tegen vroegere en toekomstige winsten van nationale ondernemingen die deel uitmaken van de groep. Voor Belgische bedrijven kan dit voordeel zelfs nog sterker uitvallen, aangezien zij in het huidige systeem niet over de mogelijkheid beschikken hun verliezen af te zetten tegen vroegere winsten, noch tegen winsten van binnenlandse groepsleden (Agúndez-García, 2006; Devereux & Loretz, 2008b; Van Kerckhove & Heirewegh, 2003; in Vandenbussche et al., 2005). Onder een systeem van fiscale consolidatie kunnen verliezen onmiddellijk worden afgezet tegen winsten van zowel binnenlandse als buitenlandse groepsleden. Dit resulteert in een lagere belastingdruk en een verhoging in efficiëntie (Bettendorf et al., 2011). Devereux en Loretz (2008b) merken echter terecht op dat fiscale consolidatie enkel voordelig kan zijn indien het ten eerste gaat om verlieslatende bedrijven die de mogelijkheid hebben die verliezen in hetzelfde jaar af te zetten tegen winsten van andere groepsleden, en dit ten tweede een hogere waarde oplevert dan een overdracht van de verliezen gevolgd door afzetting tegen eigen winsten in de toekomst. Berekeningen bij een reeks Europese multinationals wezen uit dat ongeveer de helft van de niet-financiële en 17 procent van de financiële multinationals zouden kunnen profiteren van grensoverschrijdende afzetting van verliezen en winsten (COM (2011) 121/4).

## **2.2 Multinationals: nadelen**

Een nadeel dat voor Belgische multinationals ontstaat vindt zijn oorsprong in de manier waarop de belastbare grondslag wordt bepaald (Bettendorf et al., 2011). De invoering van een gemeenschappelijke vennootschapsbelastinggrondslag bevoordeelt bedrijven in landen die hun grondslag vernauwen, zoals Ierland en Spanje. Bedrijven in België daarentegen worden geschaad door een gemeenschappelijke grondslag, omdat ze onder het huidige regime kunnen genieten van een intrestaftrek voor risicokapitaal. Deze valt weg onder een CCCTB-systeem. Opgemerkt dient echter te worden dat als deze aftrekpost, waarvan Belgische multinationals momenteel nog kunnen genieten, verder worden afgebouwd, dit nadeel in belang vermindert of zelfs wegvalt.

Een ander nadeel voor multinationals, dat tegelijkertijd een voordeel vormt voor de lidstaten, is dat een formule-benadering ervoor zorgt dat belastingschulden onafhankelijk zijn van waar het inkomen wordt geboekt. Multinationals hebben met andere woorden geen stimulans meer om bedrijfswinsten van hoge belasting naar lage belasting jurisdicties te versluizen, hetgeen een negatieve impact heeft op hun belastingdruk (Agúndez-García, 2006; Clausing, 2009; Clausing & Lahav, 2011; Eichner & Runkel, 2008; de Wilde, 2014). In een systeem van gescheiden accounting zijn die winstverschuivingen natuurlijk wel mogelijk (Clausing & Lahav, 2011). Er blijft wel nog steeds een incentive bestaan om assets, sales, payroll en employment weg te halen uit landen met een hoge fiscale druk, aangezien dit het aandeel van het globale inkomen dat zal worden belast in het desbetreffende land doet dalen. Er wordt dan ook opgemerkt dat

consolidatie over de lidstaten heen het probleem van winstverschuiving niet oplost, maar enkel zijn aard verandert (Bettendorf et al., 2011). Clausing en Lahav (2011) stellen echter dat de empirisch-fiscale literatuur uitgewezen heeft dat de financiële reacties op belastinginstitutes de neiging hebben groter te zijn dan de reële reacties. Dit volgt uit het feit dat het minder evident is om, louter voor belastingdoeleinden, reële activiteiten zoals assets naar een ander land te verschuiven. Clausing (2009) merkt bovendien op dat bepaalde reële reacties op belastinginstitutes vandaag enkel plaatsvinden met als doel financiële reacties te vergemakkelijken, en dus ook als financieel dienen beschouwd te worden. Een mogelijke 'reële' reactie die door de literatuur realistisch wordt geacht is taxgeïnspireerd fusie- en overnamegedrag (Altshuler & Grubert, 2008; in Clausing, 2009). Multinationals kunnen geneigd zijn niet-winstgevende dochterondernemingen gevestigd in landen met een hoog belastingtarief af te stoten, en dochterondernemingen in landen met een laag belastingtarief te verwerven. Zo kan het inkomen dat naar de verschillende landen gealloceerd wordt gewijzigd worden. Het blijft echter nog maar de vraag of een formule-systeem werkelijk zal leiden tot een dergelijke reorganisatie van vennootschappen.

Nog een nadeel voor multinationals, maar een voordeel voor de samenleving in het algemeen, is het einde van de oneerlijke onderbelasting van returns afkomstig van buitenlandse investeringen binnen de Unie in vergelijking met returns van binnenlandse investeringen. De ongelijkheden en wanverhoudingen die het internationaal belastingstelsel schaden kunnen met andere woorden worden weggewerkt bij adoptie van een formule-systeem (de Wilde, 2014). Dit laatste kan in sommige gevallen uiteraard ook voordelen opleveren voor bedrijven. Dat een formulair systeem die ongelijkheden wegwerkt verlaagt immers ook de kans op internationale juridische dubbelbelasting (Agúndez-García, 2006).

Nadelig voor multinationals die vandaag de dag hun belastingen drukken door winsten te versluizen naar landen met een laag belastingtarief, maar voordelig voor uitsluitend nationaal opererende ondernemingen die dit niet kunnen doen, is het gelijke speelveld dat door fiscale hervormingen gecreëerd wordt. Bedrijven die wel een eerlijke belastingbijdrage leveren aan de maatschappij ondervinden in het huidige systeem competitieve nadelen ten opzichte van bedrijven die zich bezondigen aan artificiële winstverschuiving. Ze worden geschat onderhevig te zijn aan een dertig procent hogere fiscale druk dan belastingontwijkende multinationals. Het anti-tax avoidance package dat de Commissie op 28 januari 2016 lanceerde, bevat reeds maatregelen om deze winstverschuivingen per direct aan te pakken en derhalve meer gelijke marktcondities te creëren voor bedrijven die zich niet vergrijpen aan ongeoorloofde winstverschuivingen. Daarnaast zorgt dit pakket maatregelen tevens voor een gelijk speelveld tussen de lidstaten in hun strijd tegen belastingontwijking. Dit wordt gedaan door alle EU-lidstaten te verplichten eenzelfde set antimisbruikbepalingen te hanteren en openheid en coöperatie tussen belastingautoriteiten te bewerkstelligen. Zo kan vermeden worden dat multinationals, zoals vandaag, de EU-lidstaat met de mildste regelgeving misbruiken om nergens in Europa belasting verschuldigd te zijn, een fenomeen dat lidstaten die wel sterk inzetten op het bestrijden van belastingontwijking altijd al heeft ondermijnd (MEMO/16/160).

### 2.3 Maatschappij: voordelen

De (Belgische) maatschappij kan ook heel wat voordelen ondervinden bij de invoering van een CCCTB-systeem. Eerder aangehaalde voorbeelden hiervan zijn verminderde nalevingskosten van het opvolgen van fiscale wetten, de wegwerking van wanverhoudingen in het internationaal fiscaal recht en gestegen Belgische belastinginkomsten. Devereux en Loretz (2008a) schuiven nog een vierde voordeel naar voren dat voor zowel België als de gehele Europese Unie van toepassing is, namelijk een productie-efficiëntieverhoging. De productie binnen een bepaald land of binnen een bepaalde regio is efficiënt indien het niet meer mogelijk is de totale output te verhogen door de inputs anders te alloceren. Meer efficiëntie zorgt ervoor dat Europese bedrijven een hoger outputniveau halen. Specifiek voor België als maatschappij is een efficiëntieverhoging voordelig omdat het in ons land gevestigde multinationals minder aanzet om, louter omwille van een lagere belastingdruk, te gaan produceren op een minder efficiënte locatie (Devereux & Loretz, 2008a).

Productie-efficiëntie kan worden opgesplitst in twee elementen: er is enerzijds Capital Export Neutrality (CEN) en anderzijds Market Neutrality (MN). CEN geldt wanneer er eenzelfde belastingdruk geldt voor alle investeringen die een onderneming doet, ongeacht waar. CEN wordt getest door na te gaan of de standaarddeviatie van de effectieve gemiddelde en -marginale belastingvoeten (EATR's en EMTR's), geldend voor individuele bedrijven bij respectievelijk binnenlandse en buitenlandse investeringen, gelijk is aan nul. Devereux en Loretz (2008a) doen deze test voor zowel het status-quo als voor het nieuwe systeem.

Een fiscaal systeem is 'market neutral' als het vermijdt dat sommige bedrijven, louter omwille van belastingdruk, een competitief voordeel behalen ten opzichte van anderen (Devereux & Loretz, 2008a). Om market neutrality te testen vertrekken we van een setting waarin bedrijven in verschillende landen produceren maar in dezelfde landen concurreren. Productie-efficiëntie vereist dan dat ze hetzelfde effectieve belastingtarief moeten ondergaan. Devereux en Loretz (2008a) vergelijken de variatie in de verdeling van de belastingtarieven van bedrijven om in te schatten hoe marktneutraal het huidige belastingregime is en hoe marktneutraal een CCCTB zou kunnen zijn.

De resultaten zijn als volgt. De introductie van een verplicht CCCTB-systeem zou, ten gevolge van verliesafzetting via consolidatie, de effectieve belastingdruk verlagen, hetgeen een voordeel is voor bedrijven. Echter, de belastingbesparing is significant lager dan in bijvoorbeeld een optioneel CCTB-systeem. De voordelen voor (Belgische) bedrijven zijn bijgevolg beperkter. Een gevolg is wel dat de negatieve impact op de lidstaten, waaronder België, vermindert aangezien hun belastinginkomsten niet zo sterk zullen dalen. In het huidige systeem kan er onmogelijk sprake zijn van CEN: de onmogelijkheid om verliezen transnationaal af te zetten leidt tot een hogere EATR op buitenlandse investeringen (Devereux & Loretz, 2008a). Als we concreet de situatie voor Belgische multinationals bekijken zien we onder het status-quo een EATR van 24,2% op binnenlandse investeringen en een EATR van 30,2% op buitenlandse investeringen. Een dergelijke situatie zorgt er dus voor dat de beslissingen van bedrijven tussen binnenlandse

of buitenlandse investeringen niet neutraal zijn ten aanzien van belastinginstituten. Dit leidt tot distorties in de investeringsbeslissingen gemaakt door multinationals binnen de Interne Markt (Agúndez-García, 2006).

Devereux en Loretz (2008a) concluderen bijgevolg dat het huidige belastingregime binnenlandse investeringen bevoordeelt omwille van een gebrek aan internationale consolidatie. Noch CEN, noch MN worden vandaag de dag bereikt. Een CCCTB-systeem, zo besluiten zij, zou echter efficiëntieverhogend kunnen werken. Een relatief kleine beweging naar CEN kan worden bereikt door een verkleining van het verschil in belastingdruk op binnenlandse en buitenlandse investeringen. Wat betreft MN kan er, onder enkele assumpties, zelfs een belangrijke verbetering genoteerd worden, aangezien de verdeling van de minimum-EATR's smaller is geworden vergeleken met het huidige systeem. De meeste bedrijven hebben met andere woorden gelijkaardige investeringsopportuniteiten met een laag belastingtarief ter beschikking, een sterke beweging naar market neutrality.

## **2.4 Maatschappij: nadelen**

Het formule-systeem heeft echter ook nadelen voor de maatschappij. De invoering van een CCCTB-systeem wordt geacht nadelig te zijn indien er zich problemen voordoen qua implementatie of handhaving, onvolledige harmonisatie huidige tekortkomingen niet oplost of vergroot, of het een negatieve impact heeft op de algemene Belgische economie.

Voor een eerste minpunt van 'formulary apportionment' kijken we naar de factor 'sales' van de formule weergegeven onder de eerste deelvraag. Hoewel Eichner en Runkel (2008) aantonen dat het opnemen van de sales in de formule cruciaal is, blijft het een uitdaging om de geografische verdeling van de verkoopopbrengsten effectief te bepalen. Verkopen aan eindgebruikers onderscheiden van verkopen ter stockage, maar ook de problemen die ontstaan bij het bepalen van de verkooplocatie van ruwe materialen, half-afgewerkte producten, immateriële activa en diverse diensten, behoeven enerzijds dat men billijke schattingen toelaat en vereisen anderzijds enige beperking in de handhaving van de regels. Hoe dan ook blijven de administratieve lasten gelimiteerd ten opzichte van de administratieve lasten die men vandaag oploopt (Avi-Yonah et al., 2009).

Een tweede minpunt is dat er geen volledige harmonisatie is. Het niet harmoniseren van tarieven zorgt ervoor dat lidstaten niet stoppen met elkaar te beconcurreren op vlak van belastingtarieven met als doel reële economische activiteiten aan te trekken. Die onderlinge competitie zal de neiging hebben te vergroten aangezien de effectieve belastingkost van bedrijfsvoering in een bepaald land veel transparanter wordt (Morgan, 2015).

Een derde en laatste minpunt is specifiek van toepassing op de Belgische economie. De impact van een CC(C)TB-systeem varieert sterk tussen landen. De studie van Bettendorf et al. (2011) wijst uit dat de invoering van een CCTB, zonder consolidatie en verdeling via een formule, het Spaanse BBP doet stijgen met 1%, maar het Belgisch BBP doet dalen met 4,5%. Een CCTB-introductie in Spanje bijvoorbeeld resulteert in een verlaging van de kapitaalkost, hetgeen de

investeringen en tewerkstelling doet toenemen, waardoor het BBP stijgt. Devereux en Loretz (2008b) toonden daarnaast ook al aan dat de Belgische belastinginkomsten van multinationals zullen dalen in een formule-systeem, tevens een nadeel voor de maatschappij.

## 2.5 Evaluatie: België

Devereux en Loretz (2008b) stellen in een andere studie dat het effect voor een bedrijf van de groepswinstverdeling naar specifieke lidstaten volgens een formule afhangt van waar het inkomen tot dan toe geboekt werd en van de belastingtarieven die erop toegepast werden. Afhankelijk van hun huidige situatie kunnen bedrijven in het nieuwe systeem dus beter of slechter af zijn. Hetzelfde geldt uiteraard ook voor lidstaten. Indien een bepaalde lidstaat een buitenproportioneel aandeel heeft van één of meerdere factoren ten opzichte van haar huidige aandeel in de belastbare winst, dan zullen haar belastingontvangsten stijgen en vice versa. In hun studie schatten Devereux en Loretz (2008b) onder verschillende hypothetische belastinghervormingen de belastingsschulden van individuele bedrijven die tot een multinationale groep behoren en gevestigd zijn in de EU. Zodoende wordt ook het effect van zulke hervormingen op de belastinginkomsten van EU-lidstaten bestudeerd. Hun onderzoek heeft betrekking op een steekproef van 400.000 bedrijven. Hieronder vallen 18.339 Belgische bedrijven die van specifiek belang zijn voor deze studie. 5.728 bedrijven daarvan maken deel uit van een groep. Onder een aantal assumpties wordt het effect op de belastinginkomsten van EU-lidstaten van een optionele CCCTB en een verplichte CCCTB berekend. Een gebrek aan gegevens leidt wel tot het weglaten van de tewerkstellingsfactoren uit de formule bij de case van een verplichte CCCTB. De onderzoekers geven onder andere voor België het relatieve aandeel weer van de formule-factoren ten opzichte van het aandeel in de belastbare winst vandaag. Zo kan specifiek voor de Belgische situatie worden vastgesteld wat het effect van een formule-systeem zou zijn.

Er kan besloten worden dat, onder het huidige systeem, België een land is met een hoge belastbare grondslag vergeleken met de economische realiteit die er plaatsvindt. Van de drie factoren die in de vooropgestelde formule opgenomen werden vindt er enkel een bovenproportioneel aandeel van de sales plaats in België. De activa- en tewerkstellingsfactoren zijn ondervertegenwoordigd, en grijpen bijgevolg meer plaats in andere EU-lidstaten. Wat tewerkstelling betreft kan een en ander verklaard worden door de sterke variatie in de gemiddelde lonen binnen de EU. Het aantal personen tewerkgesteld in de zogenaamde nieuwe EU-lidstaten ligt zeer hoog, een gevolg van het feit dat de aldaar uitbetaalde lonen laag zijn. Geconcludeerd kan worden dat het resultaat van een formule-benadering erg afhankelijk is van de factoren die in de formule gebruikt worden. Ook Krchniva (2014) en Munin (2011) komen tot deze conclusie. Voor België kunnen we stellen dat, zowel ten opzichte van het status-quo als ten opzichte van een optioneel systeem, een verplicht systeem op basis van een sales-factor hogere belastinginkomsten zou genereren. Indien de verdeling enkel op basis van een assets-factor zou geschieden, zou België vergeleken met de dag van vandaag minder vennootschapsbelastingen innen, ongeacht de kalibratie van het CCCTB-systeem (Devereux & Loretz, 2008b). De achterliggende realiteit van het lage Belgische aandeel in de andere twee formule-factoren is

dat multinationals vaak enkel hun hoofdkwartier in België gevestigd hebben. Ze rapporteren hier dus een bovenmatig winstcijfer vergeleken met de relatief geringe economische realiteit die hier slechts plaatsgrijpt. Aan te nemen valt dus dat België als staat haar belastinginkomsten van multinationals zal zien krimpen bij invoering van een CCCTB-systeem (Devereux & Loretz, 2008b).

## **2.6 Afweging van voordelen en nadelen**

Een CCCTB-systeem levert ontegensprekelijk verschillende voordelen op, zowel voor multinationals als voor de lidstaten en de maatschappij.

Ten eerste zijn er de multinationals. We kunnen concluderen dat er zich, althans in theorie, effectief kostenverlagingen voordoen bij invoering van een CCCTB-systeem, bijvoorbeeld door weggevallen economisch onderzoek dat at arm's length prijzen schat, verlaagde nalevingskosten ten gevolge van het overbodig worden van de allocatie van winsten, en administratieve kostenbesparingen gerealiseerd door het overbodig worden van het verrekenprijsstelsel. De literatuur wijst tevens op efficiëntieverhogingen, voornamelijk als gevolg van consolidatie. Een CCCTB-systeem leidt echter ook tot nadelen voor (Belgische) multinationals. Het voornaamste besluit dat we op dit vlak kunnen trekken is dat de belastingdruk van (Belgische) multinationals in alle waarschijnlijkheid zal stijgen bij het in voege treden van een CCCTB. De voorgestelde gemeenschappelijke grondslag houdt een verbreding van de belastinggrondslag van Belgische multinationals in, sluit belastingontwijking via winstverschuiving uit en doet de onderbelasting van winsten behaald in het buitenland verdwijnen.

Voor de maatschappij in het algemeen kunnen we besluiten dat de belastinginkomsten van de Europese lidstaten zullen stijgen. Daartegenover staat echter het meer dan waarschijnlijk ontstaan van nieuwe problemen bij implementatie van een formule met een sales factor en de introductie van taxcompetitie op basis van belastingvoeten door de niet-harmonisatie van de tarieven. Voor België in het bijzonder is er ook nog de achteruitgang van haar economie en de gedaalde belastinginkomsten ten gevolge van een lagere te taxeren grondslag ten opzichte van vandaag.

Gezien het CCCTB-voorstel voor ogen heeft te remediëren aan problemen als agressieve taxplanning, is de kans op een stijging van de reële belastingdruk op multinationals groot. In het algemeen wordt de invoering van een CCCTB-systeem in deze studie dan ook geacht een goede zaak te zijn indien de netto-voordelen voor de maatschappij zich afzetten tegen de netto-nadelen voor multinationale ondernemingen. Een onredelijke stijging in de belastingdruk voor Europese multinationals kan er immers voor zorgen dat bedrijven wegtrekken uit Europa, hetgeen de Europese economieën schaadt. Indien de voordelen van een CCCTB-systeem dan eerder verwaarloosbaar zijn, lijkt het doorvoeren van zo'n systeem onwenselijk. Deze studie beoogt voorzichtig een antwoord te formuleren op de vraag of de voordelen van een CCCTB-systeem opwegen tegen de nadelen. Hoewel de literatuur duidelijk is in de pro's en contra's van

een CCCTB is het, enkel op basis van theorie, niet mogelijk om te bepalen of de voordelen voor Europese multinationals zich afzetten tegen de nadelen of niet. We kunnen bijgevolg ook geen conclusie trekken voor Belgische multinationale ondernemingen. De derde deelvraag voorziet in een eerste inzicht hieromtrent door voor enkele Belgische multinationals te testen of hun belastingdruk stijgt of niet.

## **EMPIRISCH DEEL**

Het empirisch deel van deze masterproef leidt tot een antwoord op de centrale onderzoeksvraag. In dit deel worden eerst enkele reeds afgeronde onderzoeken binnen het onderzoeksdomein samen met hun resultaten voorgesteld. Daarna volgt een uiteenzetting van de werkwijze die in deze masterproef gevolgd wordt. Tot slot wordt dan voor enkele ondernemingen bekeken wat de impact is van een CCCTB-systeem op hun effectieve belastingdruk.

### **Hoofdstuk 3. Impact van een CCCTB op de belastingdruk**

Deelvraag 3: "Wat is de impact van een CCCTB-systeem op de werkelijke belastingdruk van enkele Belgische multinationals?"

In onderstaande tekst wordt toegelicht hoe er in deze masterproef zal worden tewerk gegaan bij de beoogde impactanalyse. Deze werkwijze vloeit voor een stuk voort uit de manier waarop men in andere onderzoeken is tewerk gegaan. Omwille van die reden, en omwille van het feit dat hun resultaten relevante eerste inzichten bieden in de mogelijke impact van de CCCTB op Europese multinationals, worden deze vermeld in onderstaande tekst.

#### **3.1 Eerder onderzoek**

Uit de aanbevelingen die het Europees Parlement op 4 september 2015 overmaakte aan de Europese Commissie betreffende het scheppen van transparantie, coördinatie en convergentie op vlak van vennootschapsbelasting in de Europese Unie blijkt dat de voorlopige introductie van een CCTB de nieuwe vooropstelling is (2015/2010(INL)). In zo'n systeem wordt de belastinggrondslag van Europese multinationals bepaald door een gemeenschappelijke reeks van regels (Roggeman et al., 2014).

Door gebruik te maken van de European Tax Analyzer (ETA), ontwikkeld door het Centrum voor Europees Economisch Onderzoek en de Universiteit van Mannheim, onderzochten Roggeman et al. (2014) de impact van een CCTB-systeem op de fiscale druk van Belgische bedrijven. Hun studie voorspelt een stijging van 16% in de werkelijke belastingdruk in België. De ETA, een simulatiemodel dat het effect van een fiscale hervorming op de effectieve belastingdruk van bedrijven bepaalt, werd eerder gebruikt door Spengel, Ortman-Babel, Zinn, en Matenaer (2012) en Spengel en Oestreicher (2012) om de impact van een gemeenschappelijke grondslag voor heel Europa te bepalen. Om de effectieve belastingdruk te berekenen wordt de ontwikkeling van een onderneming over een periode van tien jaar gesimuleerd. De effectieve gemiddelde belastingdruk wordt op het einde van de periode berekend en vormt het verschil tussen de waarde van de onderneming voor belasting en de waarde van de onderneming na belasting. Spengel et al. (2012) rapporteren een marginaal verschil tussen de belastingdruk onder CCTB en de belastingdruk onder nationale accountingreglementeringen.

In een studie van Krchniva (2014) worden verschillende 'formula apportionment'-systemen toegepast op een groep van vennootschappen actief binnen de EU met als doel de verschillen in

belastbare grondslag per onderneming te analyseren. De doelstelling en werkwijze van het onderzoek leunen aan bij wat in deze studie gedaan wordt, hoewel in deze studie enkel het CCCTB-systeem zoals uitgewerkt in de toepasselijke richtlijn wordt beschouwd. Krchniva (2014) bekijkt de Tsjechische onderneming AGC Flat Glass Czech Ltd., onderdeel van het mondiale concern AGC Group en moeder van achttien dochterondernemingen: negen daarvan zijn in Tsjechië gevestigd, één in Estland, één in Hongarije, één in Slowakije en zes in Polen. Wanneer de taxeerbare grondslag van de respectievelijke dochterondernemingen in het huidige gescheiden accountingsysteem vergeleken wordt met die in het CCCTB-systeem, valt op dat er zich grondige wijzigingen voordoen. Ook Petutschnig (2010, in Krchniva, 2014) bevestigt dat het taxeerbare inkomen onder het huidige systeem zal verschillen van het gealloceerde inkomen onder het CCCTB-systeem. Enkel indien er binnen de groep geen mogelijkheid tot verliesafzetting is, bijvoorbeeld omwille van de afwezigheid van een verlieslatende dochteronderneming, zouden beiden gelijk kunnen zijn. De resultaten zijn wel niet veralgemeenbaar gezien er slechts één multinationale groep van ondernemingen beschouwd wordt (Krchniva, 2014).

### **3.2 Werkwijze**

In deze masterproef is het de bedoeling de impact van een gemeenschappelijke geconsolideerde heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting (CCCTB) op de belastingdruk van enkele Belgische multinationals te berekenen. Onderstaand volgt de werkwijze die hierbij gehanteerd wordt. In het algemeen wordt vertrokken van de Belgische multinationals die genoteerd zijn op de Euronext en onder de categorie 'small capitalization' vallen. Er worden echter ook enkele multinationals uit de categorie 'mid capitalization' genomen omdat uit de 'small capitalization'-categorie te weinig ondernemingen voortvloeiden waarvoor de analyse kon worden gemaakt. De 'large capitalization' categorie wordt niet beschouwd omwille van twee redenen. Ten eerste omdat de ondernemingen die hiertoe behoren vaak zodanig veel dochterondernemingen consolideren dat het praktisch onmogelijk is om er alle informatie voor te verzamelen. Ten tweede omdat de studie slechts van beperkte omvang is en een afbakening op een gegeven moment noodzakelijk wordt.

De reden waarom er geen voldoende grote steekproef genomen wordt om een al dan niet significant hogere belastingdruk onder een CCCTB-systeem aan te tonen, moet gezocht worden bij een gebrek aan beschikbare gegevens. Multinationale ondernemingen zijn wettelijk verplicht een segmentrapportering te voorzien in hun jaarverslagen. In de praktijk wordt deze verplichting echter niet altijd helemaal nageleefd, al verschilt de mate van naleving van onderneming tot onderneming. Een oplossing hiervoor bevindt zich in het raadplegen van databanken. De gegevens die hieruit verkregen werden zijn allemaal afkomstig uit de Bel-first en Amadeus-databanken. Deze werden immers als eerste geraadpleegd en de drie andere databanken die daarnaast ook nog geconsulteerd werden, OneSource Global Business Browser, ThomsonONE en Company InfoGator, leverden geen extra informatie op.

In de databanken werden de volgende cijfers opgezocht voor de leden van de multinationale groep: materiële vaste activa, bezoldigingen, aantal personeelsleden, omzet en resultaat voor belastingen. Indien voor alle dochterondernemingen van een multinational per land een som gemaakt wordt van deze respectievelijke cijfers en deze gedeeld worden door de totaalbedragen voor de hele groep, weergegeven in de geconsolideerde jaarrekening, dan kan bij benadering bepaald worden in welke mate de economische realiteit van een multinational zich voordoet in een bepaald land. Op die manier kan de eerder besproken formule toegepast worden om de effectieve belastingdruk te berekenen. De databanken voorzien echter onvoldoende in deze data omdat ze zich baseren op de jaarrekeningen van ondernemingen en een aantal van deze ondernemingen wettelijk niet verplicht is cijfers als materiële vaste activa en omzet openbaar te maken. Dat is voornamelijk zo als ze gecatalogeerd worden als 'kleine vennootschappen', omdat ze dan de mogelijkheid hebben een verkorte jaarrekening neer te leggen. Ter controle wordt echter het ondernemingsnummer van de ondernemingen in kwestie opgezocht en worden de balanscentrales van de nationale banken geraadpleegd. Als de informatie daar tevens niet beschikbaar is, dienen de ondernemingen zelf gecontacteerd te worden om de informatie te bekomen. Dat gebeurt via mail of telefoon, afhankelijk van welke contactinformatie een bedrijf ter beschikking stelt op haar website.

Op dit punt dient er wel opgelet te worden bij de sales, en in zekere mate ook bij de assets. Indien er zich binnen een groep namelijk veel intragroepsverkoop voordoet, van goederen en diensten of van materiële vaste activa, dan zullen de geconsolideerde cijfers afwijken van de opgetelde cijfers van de individuele dochterondernemingen. Omdat de fout die aldus gemaakt wordt bij de omzetcijfers veel groter is dan die bij de materiële vaste activa, en omdat ondernemingen veel consequenter zijn in het voorzien van een geografische segmentrapportering voor hun omzetcijfer, zal voor deze component vaker gesteund worden op deze in de jaarverslagen voorziene geografische opsplitsing van de omzet, althans indien er ver genoeg opgesplitst wordt. Indien dit niet het geval is, of er gewerkt wordt met de categorie 'Other', zal naargelang het geval een benadering gebruikt worden, of toch gebruik gemaakt worden van de enkelvoudige cijfers.

Indien de onderzochte onderneming dus consequent de relevante cijfers rapporteert voor elk land waarin ze actief is, dan worden deze cijfers, en niet de enkelvoudige cijfers, gebruikt en gedeeld door het groeps cijfer. Het is in dat geval natuurlijk niet mogelijk om de geconsolideerde grondslag te alloceren naar de individuele dochterondernemingen. Echter, gezien het effectieve belastingtarief onder een CCCTB-systeem gelijk is voor alle groepsleden in elk land, kan de belastinggrondslag wel verdeeld worden onder de verschillende lidstaten om zodoende een verschuldigde belasting per lidstaat te berekenen. Op die manier kan uiteraard niet bepaald worden hoeveel belastingen de respectievelijke groepsleden betalen in het nieuwe systeem, maar het is wel degelijk mogelijk om de effectieve belastingdruk van de multinational te bepalen, het doel van deze masterproef. Indien de onderneming in kwestie echter verzaakt aan haar plicht een geografische opsplitsing te maken van haar activiteiten, zal de voornoemde benadering noodzakelijkerwijs toegepast worden.

Een bijkomend probleem vloeit voort uit het feit dat de dochterondernemingen van een welbepaalde multinational uit haar jaarverslagen moeten worden gehaald, en de hoger vermelde databanken wat dit betreft van geen waarde zijn. Dit is zo omdat Bel-first en Amadeus enkel op een zo recent mogelijk tijdstip rapporteren of een onderneming (nog steeds) tot de dochters van een bepaalde moeder behoort. Deze studie tracht voor elk onderzocht bedrijf een periode van zoveel mogelijk boekjaren te beschouwen om zodoende ook rekening te houden met de impact van overgedragen verliezen op de belastingdruk van een bedrijf. Op die manier dient ook geweten te zijn welke ondernemingen tot een groep behoren in vroegere jaren, waardoor de informatie voorzien door Bel-first en Amadeus niet gebruikt kan worden, en er wordt teruggevallen op jaarverslagen. Een en ander leidt er wel toe dat het kan voorkomen dat Bel-first of Amadeus de in de jaarverslagen weergegeven ondernemingen niet terugvindt, waardoor de onderneming aangeschreven wordt met de vraag of ze deze informatie wil doorgeven. Dit laatste gebeurt ook in het geval een multinational haar dochterondernemingen niet (in alle benodigde jaren) rapporteert.

De eigenlijke analyse verloopt als volgt. Eerst en vooral dient voor de onderzochte bedrijven een belastbare grondslag bepaald te worden op basis van de regels voorgeschreven in het voorstel tot richtlijn. Het onderzoek van Spengel et al. (2012), gebaseerd op een studie van Ernst & Young van alle vennootschapsbelastingssystemen in de EU, waarin meer dan 80 fiscaal-boekhoudkundige wetgevingen worden geanalyseerd wijst uit dat de bepalingen van het CC(C)TB-voorstel in grote lijnen overeenkomen met de huidige internationale standaarden en algemeen aanvaarde principes op vlak van tax accounting. In deze studie wordt wat dit betreft evenwel niet expliciet gerefereerd naar IAS/IFRS. De EU-lidstaten hanteren de voorgestelde regels dus al voor een groot stuk, maar de manier waarop tax accounting regels vandaag de dag in individuele lidstaten ten uitvoer worden gebracht verschilt natuurlijk wel van de nieuwe regels. Spengel et al. (2012) stellen echter dat de afwijkingen slechts een verwaarloosbare impact zouden hebben op de belastbare winst. Kwantitatieve analyse leidt immers tot de conclusie dat de effectieve belastingdruk voor Belgische multinationals slechts met 0,40% zou dalen ten gevolge van een CC(C)TB-introductie. Haverals (2007, in Roggeman et al., 2014) gebruikt in zijn studie wel expliciet IAS/IFRS om een gemeenschappelijke belastinggrondslag te berekenen.

Belgische beursgenoteerde ondernemingen zijn ten gevolge van Verordening 1606/2002 en het KB van 18 januari 2005 verplicht de IFRS-normen toe te passen bij het opstellen van hun geconsolideerde jaarrekening. Aangezien de steekproef die in deze deelvraag genomen wordt uitsluitend Belgische beursgenoteerde multinationals bevat alsmede hun Europese dochterondernemingen, die hun boekhouding minimaal overeenkomstig de huidige internationale standaarden en algemeen aanvaarde principes op vlak van tax accounting voeren, kunnen we ter vereenvoudiging het winstcijfer voor belastingen gerapporteerd door de enkelvoudige jaarrekeningen beschouwen als zijnde geresulteerd uit de regels die de gemeenschappelijke grondslag voorschrijven. Het bedrag dat verkregen wordt bij samenvoeging van deze bedragen wordt beschouwd als de geconsolideerde belastinggrondslag die een CCCTB zou vestigen. Zoals eerder gesteld zal de fout die zodoende gemaakt wordt klein zijn, waardoor

de studie slechts minimaal aan kwaliteit inboet.

Er wordt vertrokken van de belastbare winst van de respectievelijke dochterondernemingen van de Belgische multinationals opgenomen in de steekproef. Er wordt vervolgens toegelaten voor verliesafzetting: de bedragen worden samengevoegd, waardoor we één enkele, geconsolideerde belastinggrondslag ter beschikking hebben voor alle leden van de groep. Deze wordt vervolgens verdeeld volgens de formule uit de richtlijn. De naar de lidstaten gealloceerde delen worden tot slot getaxeerd tegen de toepasselijke nationale vennootschapsbelastingtarieven. Zodoende kunnen we de belastingdruk onder het CCCTB-systeem vergelijken met de huidige belastingdruk.

Om het proces in de daarop volgende jaren correct over te kunnen doen, worden eventuele fiscale verliescijfers die voortkomen uit de consolidatie overgedragen en afgezet tegen eventuele winstcijfers in latere jaren. Vooraleer er dus opnieuw horizontale consolidatie plaatsgrijpt in een bepaald boekjaar, worden de cijfers van vorige boekjaren, indien nodig, meegenomen.

### 3.3 Impact op enkele Belgische multinationals

Alle voornoemde complicaties leiden ertoe dat slechts enkele multinationals bekeken kunnen worden. Hieronder volgt een tabel die weergeeft hoeveel ondernemingen in totaal beschouwd worden, hoeveel er afvielen omwille van de verschillende redenen, met hoeveel bedrijven er contact opgenomen werd, hoe er contact opgenomen werd en welke respons er verkregen werd.

Bedrijven	Aantal
... In de populatie:	49
... waarvoor de groepsleden in kaart gebracht werden door raadpleging van de geconsolideerde jaarverslagen en waarvoor Bel-first, Amadeus en de Balanscentrale van de Nationale Bank van België geconsulteerd werden:	35
... niet in kaart gebracht wegens geen (Europese) MNE:	10
... niet in kaart gebracht o.w.v. andere redenen:	4
	49
... die gecontacteerd werden voor meer informatie ...:	35
... via mail:	24
... via telefoon:	11
	35

... waarvan geen antwoord werd ontvangen:	15
... waarvan antwoord werd ontvangen maar geen hulp verkregen:	15
... waarvan antwoord werd ontvangen en hulp verkregen, en waarvoor de analyse wordt gemaakt:	5
	35

**Tabel 1: Overzicht beschouwde ondernemingen**

De vier niet in kaart gebrachte ondernemingen waarvoor geen reden gespecificeerd werd in de tabel worden niet opgenomen omwille van de volgende redenen. Twee van hen zijn dochters van ondernemingen die ook in de populatie zitten. De derde onderneming wordt niet opgenomen omdat het een financiële instelling betreft en bijgevolg onderworpen is aan een afwijkend systeem voor de verdeling van de belastinggrondslag, zoals omschreven in artikel 98 van de richtlijn. De vierde onderneming wordt tenslotte buiten beschouwing gelaten omdat de vennootschap sinds begin 2016 in vereffening is.

Hierna wordt de berekening van de effectieve belastingdruk onder een CCCTB-systeem van enkele Belgische multinationals weergegeven. Deze wordt dan vergeleken met hun belastingdruk onder het huidige regime, voor zover er sprake was van een effectieve belastingdruk. Wat betreft hun belastingdruk onder het huidige regime wordt de volgende manier van werken gehanteerd. Indien wordt vastgesteld dat een bedrijf een negatieve fiscale druk heeft ervaren gedurende een bepaald boekjaar, dan wordt een effectieve fiscale druk van nul gerapporteerd. Er wordt in deze gevallen met andere woorden uitgegaan van 'geen fiscale druk', gezien er geen belastingen betaald moeten worden.

De bedrijven worden één voor één kort voorgesteld en de resultaten van de analyses worden kort besproken. Indien bij een geanalyseerde onderneming een benadering gebruikt wordt om tot het resultaat te komen, wordt dit tevens aangegeven.

### **3.3.1 Onderneming A**

Onderneming A is een in 1987 gestichte multinationale 'business-to-business' onderneming die haar hoofdzetel in België gevestigd heeft en een marktkapitalisatie van om en bij de vijftien miljoen euro heeft. Het biedt totaaloplossingen aan op de 'Electronic Manufacturing Services'-markt. Het bedrijf is actief in het 'Contract Manufacturing'-segment van de elektronica-industrie, haar klanten komen uit verschillende professionele markten gaande van de auto-industrie tot de gezondheidszorg. Er zijn productiefaciliteiten in België, Nederland, Duitsland, Tsjechië en Roemenië, en verkoopkantoren in België, Nederland, Duitsland, Tsjechië en Roemenië.

In tabel 1 wordt de belastingdruk van Onderneming A berekend in de veronderstelling dat het CCCTB-systeem in voege zou zijn geweest in de jaren 2011 en 2012. Er kan worden geconcludeerd dat de belastingdruk in beide jaren een stuk hoger ligt dan in het huidige belastingsysteem. Onderneming A had in het gescheiden accountingsysteem geen effectieve belastingdruk in die periode, mogelijk door fiscale gunstmaatregelen die konden worden

toegepast. Zoals vermeld in het theoretisch deel kunnen dergelijke maatregelen onder het CCCTB-regime niet meer toegepast worden, waardoor de onderneming effectief belast wordt. Concreet zou Onderneming A in 2011 en 2012 een belastingdruk van ongeveer 25% ervaren hebben onder het CCCTB-regime, tegenover een effectieve belastingdruk van 0% onder het huidige regime. Bij toepassing van de wettelijke belastingtarieven op de gealloceerde grondslagen wordt bij Nederland een tarief van 20% toegepast op de eerste 200.000 euro en een tarief van 25% op alles erboven.

De berekening voor Onderneming A heeft enkele beperkingen. Het bedrijf voorziet in haar jaarverslagen in een geografische opsplitsing van de omzet. Ze werkt echter met een categorie 'Overige EU'. Het voor deze categorie gerapporteerde bedrag moet worden toegewezen aan de Roemeense en Tsjechische vennootschappen. Er zijn immers geen andere (Europese) dochtervennootschappen meer in de jaren 2011 en 2012. Omdat Onderneming A niet bereid is deze restcategorie verder uit te splitsen en de informatie vervolgens over te maken, wordt gebruik gemaakt van de niet voor intragroepsverkopen gezuiverde omzetcijfers van de twee ondernemingen. Het bedrag dat gerapporteerd wordt onder 'Overige EU', een bedrag gezuiverd voor intragroepsverkopen, wordt evenredig de enkelvoudige omzetcijfers gealloceerd naar beide vennootschappen. Op die manier kan de sales-factor toch meegenomen worden. Daarnaast is het niet mogelijk een cijfer te bekomen voor de materiële vaste activa van dochteronderneming 'BD1'. Gezien hier geen mogelijkheid tot benaderen bestaat, wordt dit bedrag gewoon niet meegeteld.

Bedrijf	Jaar	Land	Entiteit opgenomen in de groepsconsolidatie	Assets (in duizenden)					Labour - Payroll (in duizenden)					Labour - Employees						
				Bedrag	Totaal bedrag	Groep	Totaal	Gewogen totaal	Bedrag	Totaal	Groep	Totaal	Gewogen totaal	Aantal	Totaal	Groep	Totaal	Gewogen totaal	Gewogen totaal Labour	
Onderneming A	2011	België	Moeder	1566.00		9157			12678		32207			185		1464				
			BD1	n.b.	4405		0.48	0.16	0	20099		0.62	0.31	0	304		0.21	0.10	0.14	
			BD2	2827.00					6572					111						
			BD3	12.00					849				8							
		Nederland	ND1	1046.00	1046		0.11	0.04	2781	2781		0.09	0.04	53	53		0.04	0.02	0.02	
		Frankrijk	/		0		0.00	0.00		0		0.00	0.00		0		0.00	0.00	0.00	
		Duitsland	DD1	338.00	338		0.04	0.01	1799	1799		0.06	0.03	41	41		0.03	0.01	0.01	
		Roemenië	RD1	2646.00	2646		0.29	0.10	4244	4244		0.13	0.07	841	841		0.57	0.29	0.12	
	Tsjechië	TD1	722.00	722	0.08	0.03	3284	3284	0.10	0.05	225	225	0.15	0.08	0.04					
	Overige EU																			
	2012	België	Moeder	1243.00		9407			11196		35983			158		1513				
			BD1	n.b.	3934		0.42	0.14	0	18566		0.52	0.26	0	272		0.18	0.09	0.12	
			BD2	2688.00					6407					106						
			BD3	3.00					963				8							
Nederland		ND1	1761.00	1761	0.19		0.06	7677	7677	0.21		0.11	111	111	0.07		0.04	0.05		
Frankrijk		/																		
Duitsland		DD1	275.00	275	0.03		0.01	1700	1700	0.05		0.02	38	38	0.03		0.01	0.01		
Roemenië		RD1	2559.00	2559	0.27		0.09	4559	4559	0.13		0.06	867	867	0.57		0.29	0.12		
Tsjechië	TD1	878.00	878	0.09	0.03	3481	3481	0.10	0.05	225	225	0.15	0.07	0.04						
Overige EU																				

Tabel 2: Berekening belastingdruk onder CCCTB voor Onderneming A

Sales (in duizenden)				Procentuele economische activiteit	Consolidated tax base (in duizenden)			Effectieve belastingdruk				
Totaal bedrag	Groep	Totaal	Gewogen totaal		Belastinggrondslag	Gecons. grondslag	Gealloceerde grondslag	Wettelijk tarief	Belastingsschuld	Totale schuld	Belastingdruk CCCTB	Huidige effectieve belastingdruk
71151	148232	0.48	0.16	46%	452	1404	644.39	34%	219.09	356.09	25.36%	0%
					192							
					551							
					147							
41505		0.28	0.09	15%	1822							
2965		0.02	0.01	1%	0							
13341		0.09	0.03	6%	-920							
6570		0.04	0.01	23%	477							
12700	0.09	0.03	10%	-1317								
19270												
59446	141638	0.42	0.14	40%	770	73	28.85	34%	9.81	18.01	24.66%	0%
					142							
					263							
					456							
54143		0.38	0.13	24%	507							
8304		0.06	0.02	2%								
12081		0.09	0.03	5%	-460							
4532	0.03	0.01	22%	-708								
3133	0.02	0.01	8%	-897								
7665												

Tabel 2: vervolg

### **3.3.2 Onderneming B**

Onderneming B werd in 1921 gesticht. Het is een in België gevestigd bedrijf met een marktkapitalisatie van om en bij de 55 miljoen euro dat zich specialiseert in constructie- en renovatiediensten voor residentiële en niet-residentiële gebouwen in zowel de private als de publieke sector. Het bedrijf staat in voor de constructie van nieuwe huizen, fabrieken, commerciële kantoorruimtes, ziekenhuizen en scholen. Daarnaast renoveert het bestaande gebouwen, zowel residentiële als niet-residentiële. Het bedrijf opereert voornamelijk in België, maar is ook actief in Luxemburg.

Een overgroot gedeelte van haar winst rapporteert Onderneming B in België. In de jaren 2011 tot en met 2014 betaalt het bedrijf veel belastingen. De effectieve belastingdruk onder het huidige systeem schommelt gedurende die periode tussen de 40% en de 60%. Omdat bijna alle economische activiteiten van Onderneming B in België plaatsgrijpen zou het CCCTB-regime het bedrijf onderwerpen aan een effectieve belastingdruk van ongeveer 33% in al deze jaren.

De enige benadering die bij de berekening voor deze onderneming gemaakt wordt situeert zich bij de sales. Bij gebrek aan geografische opsplitsing van de omzet in de geconsolideerde jaarverslagen van Onderneming B worden de omzetcijfers van de dochterondernemingen uit hun enkelvoudige jaarrekeningen gebruikt voor de sales-factor. Deze manier van werken werd reeds eerder uitvoerig verklaard. De benadering bestaat erin dat de sales-bedragen niet gezuiverd zijn voor intragroepsverkopen, hetgeen mogelijkwijs enige vertekening met zich meebrengt.

Bedrijf	Jaar	Land	Entiteit opgenomen in de groepsconsolidatie	Assets (in duizenden)					Labour - Payroll (in duizenden)				
				Bedrag	Totaalbedrag	Groep	Totaal	Gewogen totaal	Bedrag payroll	Totale payroll	Groep	Totaal	Gewogen totaal
Onderneming B	2011	België	Moeder	45.00	1798	1801	1.00	0.33	20	12439	12545	0.99	0.50
			BD1	364.67					2881				
			BD2	1327.00					8874				
			BD3	61.67					664				
		Luxemburg	LD1	3.00					3				
	2012	België	Moeder	44.00	1806	1824	0.99	0.33	38	11770	11875	0.99	0.50
			BD1	302.84					2714				
			BD2	1427.00					8330				
			BD3	32.19					688				
		Luxemburg	LD1	18.00					18				
	2013	België	Moeder	42.00	1578	1594	0.99	0.33	41	11022	11156	0.99	0.49
			BD1	392.80					2768				
			BD2	1105.00					7442				
			BD3	38.30					771				
		Luxemburg	LD1	16.00					16				
	2014	België	Moeder	40.00	1409	1430	0.99	0.33	39	11724	11873	0.99	0.49
			BD1	343.47					2826				
			BD2	998.00					8112				
			BD3	27.46					747				
		Luxemburg	LD1	21.00					21				

Tabel 3: Berekening belastingdruk onder CCCTB voor Onderneming B

Labour - Employees						Sales (in duizenden)					Procentuele economische activiteit per land
Aantal employees	Totaal employees	Groep	Totaal	Gewogen totaal	Gewogen totaal Labour	Bedrag	Totaalbedrag	Groep	Totaal	Gewogen totaal	
202	287	289	0.99	0.50	0.33	0	73844	73954	1.00	0.33	99.64%
64						18053					
0						54813					
21						978					
2	2		0.01	0.00	0.00	110	110		0.00	0.00	0.36%
182	268	271	0.99	0.49	0.33	23	79072	79182	1.00	0.33	99.29%
65						18725					
0						59120					
21						1204					
3	3		0.01	0.01	0.00	110	110		0.00	0.00	0.71%
181	264	267	0.99	0.49	0.33	1	78535	78646	1.00	0.33	99.23%
65						29653					
0						46942					
18						1939					
3	3		0.01	0.01	0.00	111	111		0.00	0.00	0.77%
168	244	247	0.99	0.49	0.33	0	91376	91494	1.00	0.33	99.06%
58						23569					
0						66446					
18						1361					
3	3		0.01	0.01	0.00	118	118		0.00	0.00	0.94%

Tabel 3: vervolg

Consolidated tax base (in duizenden)			Effectieve belastingdruk				
Belastinggrondslag	Geconsolideerde belastinggrondslag	Gealloceerde grondslag	Wettelijk belastingtarief	Belastingschuld	Totale belastingschuld	Effectieve belastingdruk CCCTB	Effectieve belastingdruk gescheiden accounting
6730 1530 1063 146	9474	9440.26	34%	3209.69	3216.86	33.95%	60.54%
6		34.17	21%	7.18			
893 1396 909 118	3344	3320.11	34%	1128.84	1133.80	33.91%	60.01%
28		23.65	21%	4.97			
517 2768 892 122	4351	4317.05	34%	1467.80	1474.82	33.90%	46.10%
51		33.45	21%	7.02			
938 2826 1355 215	5343	5293.01	34%	1799.62	1810.22	33.88%	39.68%
9		50.46	21%	10.60			

Tabel 3: vervolg

### **3.3.3 Onderneming C**

Ook Onderneming C is een multinational behorend tot de small-capitalization categorie van de Euronext Brussels. Het bedrijf werd opgericht in 1995 en haalt vandaag de dag een marktkapitalisatie van twee miljoen euro. Het verkoopt, ontwikkelt en beheert commercieel en residentieel vastgoed in België en Luxemburg. Daarbovenop verkoopt en ontwikkelt het bedrijf ook bouwkavels. Het vastgoedportfolio bestaat voornamelijk uit 19<sup>e</sup>- en 20<sup>e</sup>-eeuwse industriële eigendommen.

Een overgroot gedeelte van de economische realiteit vindt plaats in België. Het is relevant om deze onderneming op te nemen in deze masterproef omdat ze duidelijk weergeeft hoe fiscale consolidatie ervoor kan zorgen dat een onderneming geen belastingen verschuldigd is in de ene lidstaat wanneer in de andere lidstaat verliezen worden geleden. Het verlies van de Luxemburgse vennootschap kan onder de CCCTB worden afgezet tegen de winst die de moeder in België realiseert, waardoor er uiteindelijk een (klein) geconsolideerd verlies overblijft. Dit verlies zou onder het nieuwe systeem vervolgens worden overgedragen naar volgend boekjaar.

Bedrijf	Jaar	Land	Entiteit opgenomen in de groepsconsolidatie	Assets (in duizenden)					Labour - Payroll (in duizenden)				
				Bedrag	Totaalbedrag	Groep	Totaal	Gewogen totaal	Bedrag	Totaal	Groep	Totaal	Gewogen totaal
Onderneming C	2014	België	Moeder	1925.00	2713	2918.43553	0.93	0.31	100.00	147	147	1.00	0.50
			BD1	788.00					47.00				
		Luxemburg	LD1	205.44	205.43553			0.07	0.02				

Tabel 4: Berekening belastingdruk onder CCCTB voor Onderneming C

Labour - Aantal employees						Sales (in duizenden)					Procentuele economische activiteit
Aantal employees	Totaal	Groep	Totaal	Gewogen totaal	Gewogen totaal Labour	Bedrag	Totaalbedrag	Groep	Totaal	Gewogen totaal	
2	3	3	1.00	0.50	0.33	581	586	620	0.94	0.31	95.81%
1						5					
0						0					

Tabel 4: vervolg

Consolidated tax base (in duizenden)			Effectieve belastingdruk				
Belastinggrondslag	Geconsolideerde belastinggrondslag	Gealloceerde grondslag	Wettelijk belastingtarief	Belastingschuld	Totale belastingschuld	Effectieve belastingdruk CCCTB	Effectieve belastingdruk gescheiden accounting
139	-2.54	0.00	34%	0.00	0.00	0%	0%
-79		0.00	21%	0.00			
-63		0.00					

Tabel 4: vervolg

### **3.3.4 Onderneming D**

De vierde onderneming waarvoor in deze masterproef de impact van de CCCTB berekend wordt is Onderneming D. Deze in België gevestigde onderneming werd opgericht in 1980, behoort tot de mid capitalization-categorie van de Euronext Brussels en behaalt vandaag een marktkapitalisatie van om en bij de 410 miljoen euro. Ze produceert en verhandelt natuurlijk mineraal- en bruiswater, en frisdranken op basis van natuurlijk mineraalwater.

De jaarverslagen voorzien niet in een bruikbare geografische opsplitsing van de economische activiteiten van Onderneming D. Er wordt wel een opsplitsing gemaakt, maar er wordt slechts uitgesplitst in de categorieën Belux, Nederland en Overige. Dat leidt ertoe dat de bedragen uit de enkelvoudige jaarrekeningen van de groepsleden gebruikt moeten worden om de analyse te kunnen doen.

Geconcludeerd kan worden dat Onderneming D weinig of geen verschil in belastingdruk zou ondervinden bij een eventuele introductie van het CCCTB-systeem. De groep betaalde de afgelopen tijd al een relatief hoog percentage aan belastingen, namelijk 30 à 31%. Dit zou erop kunnen wijzen dat Onderneming D amper gebruik kon maken van fiscale gunstregimes in de periode 2011-2014. Het bewijst dat niet alle multinationale ondernemingen een grote (negatieve) impact op hun belastingdruk zouden ondervinden bij de introductie van een CCCTB-systeem.

Bedrijf	Jaar	Land	Entiteit opgenomen in de groepsconsolidatie	Assets (in duizenden)					Labour - Payroll (in duizenden)					
				Bedrag	Totaalbedrag	Groep	Totaal	Gewogen totaal	Bedrag	Totaal	Groep	Totaal	Gewogen totaal	
Onderneming D	2013	België	Moeder	1492.00	32100	42721.97	0.75	0.25	8627	39655	48239.28	0.82	0.41	
			BD1	24828.00					29158					
			BD2	5780.00					1870					
		Nederland	ND1	458.29	458.29		0.01	0.00	2796.57	2796.57		0.06	0.03	
			Frankrijk	FD1	4941.73		10163.68	0.24	0.08	2800.97		5787.71	0.12	0.06
				FD2	5221.95					2986.74				
	2014	België	Moeder	1407.00	33139	44153.456	0.75	0.25	8733	39999	48875.28	0.82	0.41	
			BD1	26365.00					29466					
			BD2	5367.00					1800					
		Nederland	ND1	398.49	398.486		0.01	0.00	3043.16	3043.16		0.06	0.03	
Frankrijk	FD1	4738.73	10615.97	0.24	0.08	3207.78	5833.12	0.12	0.06					
	FD2	5877.24				2625.34								

Tabel 5: Berekening belastingdruk onder CCCTB voor Onderneming D

Labour - Aantal employees						Sales (in duizenden)					Procentuele economische activiteit
Aantal employees	Totaal	Groep	Totaal	Gewogen totaal	Gewogen totaal Labour	Bedrag	Totaalbedrag	Groep	Totaal	Gewogen totaal	
75	490	637	0.77	0.38	0.27	129049	263685	365554.11	0.72	0.24	75.61%
387						123004					
28						11632					
53	53		0.08	0.04	0.02	71673.27	71673.27		0.20	0.07	9.25%
43	94		0.15	0.07	0.04	14334.39	30195.84		0.08	0.03	15.14%
51			15861.45								
71	466	612	0.76	0.38	0.26	138128	283944	390510.09	0.73	0.24	75.59%
370						133959					
25						11857					
58	58		0.09	0.05	0.03	77027.27	77027.27		0.20	0.07	9.49%
48	88		0.14	0.07	0.04	14098.69	29538.82		0.08	0.03	14.92%
40			15440.13								

Tabel 5: vervolg

Consolidated tax base (in duizenden)			Effectieve belastingdruk				
Belastinggrondslag	Geconsolideerde belastinggrondslag	Gealloceerde grondslag	Wettelijk belastingtarief	Belastingschuld	Totale belastingschuld	Effectieve belastingdruk CCCTB	Effectieve belastingdruk gescheiden accounting
15352	24674.02	18656.35	34%	6343.16	8136.48	32.98%	30.96%
5437		2281.38	20 of 25%	560.34			
1230		3736.29	33%	1232.98			
1823.48							
882.17							
-50.63							
14852	32427	24510.12	34%	8333.44	10689.75	32.97%	30.07%
11674		3078.30	20 of 25%	759.57			
1143		4838.58	33%	1596.73			
2934.38							
590.57							
1233.05							

**Tabel 5: vervolg**

### 3.3.5 Onderneming E

Onderneming E is een in België gevestigde agro-industriële onderneming die via meerderheidsparticipaties tropische plantage-bedrijven beheert en opereert. Ze doet dit sinds 1919 en heeft vandaag een marktkapitalisatie van 447 miljoen euro bereikt, waardoor het tot de mid capitalization-categorie van de Euronext Brussels behoort. Het bedrijf houdt zich voornamelijk bezig met de productie van palmolie, maar ook van rubber, thee en bananen. Daarnaast biedt Onderneming E ook management- en marketingdiensten aan aan derdepartijen en is het actief in het segment van verzekeringen.

Onderneming E voorziet in haar geconsolideerde jaarverslagen in een geografische opsplitsing van de verkopen, waardoor er voor deze formule-factor geen benadering moet worden gehanteerd. De enige onvolkomenheid in de analyse vloeit voort uit de 'Andere'-categorie die Onderneming E in het leven riep voor haar omzetsegmentatie. Deze categorie wordt buiten beschouwing gelaten, het gealloceerde bedrag wordt niet getaxeerd. Voor de 'labour'- en 'assets'-factoren worden wel de cijfers uit de enkelvoudige jaarrekeningen van de moeder en Luxemburgse dochteronderneming gebruikt.

Kenmerkend voor Onderneming E is dat het haar afzet geografisch gediversifieerd heeft zonder nieuwe dochterondernemingen op te richten. Het bedrijf brengt haar producten op de markt in verschillende Europese lidstaten, maar rapporteert haar winst enkel in België en Luxemburg. Een mogelijke verklaring hiervoor zijn de fiscale gunstregimes die beide lidstaten in de loop der jaren in het leven hebben geroepen. Analyse van de effectieve belastingdruk van het bedrijf in de jaren 2011 tot en met 2014 staft dit vermoeden enigszins. Zoals eerder uiteengezet, zou het CCCTB-systeem komaf kunnen maken met deze onderbelasting. De onmogelijkheid gebruik te kunnen maken van fiscale gunstregels en de effectieve toepassing van de nationale belastingtarieven zou Onderneming E hebben geconfronteerd met een belastingdruk van 30 tot 31% in de jaren 2011 tot en met 2013. In 2014 wordt een geconsolideerd verlies geleden, waardoor er onder CCCTB geen belasting verschuldigd zou zijn. Het verliesbedrag zou worden afgezet tegen een eventuele winst in 2015.

Bedrijf	Jaar	Land	Entiteit opgenomen in de groepsconsolidatie	Assets (in duizenden)					Labour - Payroll (in duizenden)					Labour - Aantal employees						
				Bedrag	Totaal bedrag	Groep	Totaal	Gewogen totaal	Bedrag	Totaal	Groep	Totaal	Gewogen totaal	Aantal employees	Totaal	Groep	Totaal	Gewogen totaal	Gewogen totaal Labour	
Onder-neming E	2011	België	Moeder	206	206	206	1	0.33	3290	3290	3290	1	0.5	12	12	12	1	0.5	0.33	
		Luxemburg	LD1	0	0		0	0.00	0	0		0	0	0	0		0	0	0	0
			VK																	
			Nederland																	
			Frankrijk																	
			Duitsland																	
			Spanje																	
		Andere																		
	2012	België	Moeder	223	223	223	1	0.33	2919	2919	2919	1	0.5	13	13	13	1	0.5	0.33	
		Luxemburg	LD1	0	0		0	0.00	0	0		0	0	0	0		0	0	0	0
			VK																	
			Nederland																	
			Frankrijk																	
			Duitsland																	
			Spanje																	
		Andere																		
	2013	België	Moeder	221	221	221	1	0.33	3397	3397	3397	1	0.5	15	15	15	1	0.5	0.33	
		Luxemburg	LD1	0	0		0	0.00	0	0		0	0	0	0		0	0	0	0
			VK																	
			Ierland																	
			Nederland																	
			Duitsland																	
			Frankrijk																	
		Spanje																		
		Andere																		
	2014	België	Moeder	213	213	213	1	0.33	1501	1501	1501	1	0.5	10	10	10	1	0.5	0.33	
		Luxemburg	LD1	0	0		0	0.00	0	0		0	0	0	0		0	0	0	0
			VK																	
		Ierland																		
		Nederland																		
		Duitsland																		
		Frankrijk																		
	Spanje																			
	Andere																			

Tabel 6: Berekening belastingdruk onder CCCTB voor Onderneming E

Sales (in duizenden)					Procentuele economische activiteit	Consolidated tax base (in duizenden)			Effectieve belastingdruk				
Bedrag	Totaal bedrag	Groep	Totaal	Gewogen totaal		Belastinggrondslag	Geconsolideerde belastinggrondslag	Gealloceerde grondslag	Wettelijk belastingtarief	Belasting schuld	Totale belastingenschuld	Effectieve belastingdruk CCCTB	Effectieve belastingdruk gescheiden accounting
5873	5873	133088	0.04	0.01	68.14%	4012	3652.91	2489.01	34%	846.26	1106.96	30.30%	0.87%
0	0		0.00	0.00	0.00%	-359		0.00	21%	0.00			
47786	47786		0.36	0.12	11.97%			437.20	28%	122.42			
39513	39513		0.30	0.10	9.90%			361.51	20 of 25%	80.38			
4209	4209		0.03	0.01	1.05%			38.51	33%	12.71			
31722	31722		0.24	0.08	7.95%			290.22	15%	43.53			
608	608		0.00	0.00	0.15%			5.57	30%	1.67			
3377	3377		0.03	0.01	0.85%			30.90					
5256	5256		87357	0.06	0.02	68.67%		108409	157284.78	108011.09			
0	0	0.00		0.00	0.00%	48876	0.00	21%		0.00			
43313	43313	0.50		0.17	16.53%		25994.52	28%		7278.47			
27588	27588	0.32		0.11	10.53%		16557.18	20 of 25%		4129.29			
2895	2895	0.03		0.01	1.10%		1737.33	33%		573.32			
2347	2347	0.03		0.01	0.90%		1408.60	15%		211.29			
956	956	0.01		0.00	0.36%		573.81	30%		172.14			
5002	5002	0.06		0.02	1.91%		3002.25						
3167	3167	82098		0.04	0.01	67.95%	609	698.62		474.73	34%	161.41	214.58
0	0		0.00	0.00	0.00%	90	0.00		21%	0.00			
41585	41585		0.51	0.17	16.88%		117.96		28%	33.03			
0	0		0.00	0.00	0.00%		0.00		12.50%	0.00			
30705	30705		0.37	0.12	12.47%		87.09		20 of 25%	17.42			
2333	2333		0.03	0.01	0.95%		6.62		15%	0.99			
1651	1651		0.02	0.01	0.67%		4.68		33%	1.55			
222	222		0.00	0.00	0.09%		0.63		30%	0.19			
2434	2434		0.03	0.01	0.99%		6.90						
4243	4243	114533	0.04	0.01	67.90%	-8182	-8780.12		34%		0	0.00%	/
0	0		0.00	0.00	0.00%	-598			21%				
57560	57560		0.50	0.17	16.75%				28%				
7956	7956		0.07	0.02	2.32%				12.5%				
37117	37117		0.32	0.11	10.80%				20 of 25%				
1035	1035		0.01	0.00	0.30%				15%				
4296	4296		0.04	0.01	1.25%				33%				
3	3		0.00	0.00	0.00%				30%				
2325	2325		0.02	0.01	0.68%								

Tabel 6: vervolg

### 3.4 Inzichten impactanalyse

De analyse van de vijf onderzochte bedrijven leidt tot enkele vaststellingen. Drie van de vijf ondernemingen, Onderneming A, Onderneming C en Onderneming E, ervaren in het huidige gescheiden accountingsysteem zo goed als geen fiscale druk. Ze kunnen hoogstwaarschijnlijk gebruik maken van allerlei fiscale gunsten, waardoor ze het wettelijke belastingtarief van 33,99% kunnen reduceren tot een effectief belastingtarief van (bijna) 0% voor de hele groep. Enkel Onderneming B en Onderneming D betalen effectief belastingen, Onderneming B zelfs een zeer hoog percentage.

Omdat het CCCTB-systeem landen verbiedt multinationals nog langer te voorzien van allerlei fiscale cadeaus kan verwacht worden dat de belastingdruk van Onderneming A, Onderneming C en Onderneming E drastisch hoger zou hebben gelegen mocht het systeem ten tijde van de geanalyseerde periode in voege geweest zijn. De analyse laat ons toe hier inzicht in te verkrijgen. Voor Onderneming E zou dit klaarblijkelijk het geval geweest zijn. Het bedrijf zou een belastingdruk van ongeveer 30% ervaren hebben, een sterke stijging ten opzichte van de belastingdruk van quasi 0% in het gescheiden accountingsysteem. De reden waarom Onderneming A en Onderneming C aan veel belastingen ontsnappen dient gezocht te worden bij één van de voordelen die multinationals kunnen ondervinden bij de introductie van een CCCTB, namelijk de mogelijkheid gebruik te kunnen maken van fiscale consolidatie. De door bepaalde groepsleden geleden verliezen hadden in beide ondernemingen afgezet kunnen worden tegen de winsten van de winstgevende groepsleden, zoals de analyse voor beide bedrijven toont. Merk op dat indien er een CCTB-systeem in voege zou zijn geweest, dit had geleid tot een belastingheffing op het resultaat van de winstgevende groepsleden van Onderneming A en Onderneming C. De onmogelijkheid fiscaal te consolideren had bij deze bedrijven met andere woorden kunnen leiden tot een aanzienlijke belastingdruk.

Doordat Onderneming B een zeer hoge belastendruk ervaart, had een intrede van de CCCTB kunnen leiden tot een aanzienlijk lagere belastingdruk. Het is niet mogelijk te achterhalen waarom Onderneming B in de periode 2011-2014 een belastingdruk ervaarde van om en bij de 40 à 60%. Om dit te achterhalen zouden documenten zoals fiscale aangiftes opgevraagd moeten worden. Gezien het gaat om vertrouwelijke informatie, zijn ondernemingen niet bereid deze documenten ter beschikking te stellen waardoor geen inzicht verkregen kan worden in de reden(en) voor deze hoge fiscale druk. Wat betreft Onderneming D kunnen we een status-quo in belastingdruk noteren. De meeste aannemelijke reden hiervoor is dat de onderneming amper gebruik kan maken van de fiscale gunsten waarin de wet voorziet. Het wegvallen van die gunstmaatregelen onder een CCCTB zou dan ook niet meteen een nadeel vormen voor Onderneming D. Dat toont aan dat niet elke onderneming nadelen zou ondervinden ten gevolge van een afschaffing van de aftrekposten waarin het huidige systeem voorziet.

Een andere conclusie van het theoretisch deel was dat België een land is met een hoge taxeerbare grondslag als die wordt vergeleken met de economische activiteit die hier effectief plaatsvindt. Bedrijven houden over het algemeen weinig activa aan in ons land en stellen hier

een minderheid van hun werknemers tewerk. Deze activiteiten vinden doorgaans meer plaats in de zogenaamde nieuwe EU-lidstaten. Bij de in deze studie onderzochte ondernemingen zit maar één multinational die haar activiteiten geografisch heeft gediversifieerd tot in Oost-Europa, namelijk Onderneming A. We kunnen voor deze onderneming inderdaad vaststellen dat de sales-factor veel meer belastinggrondslag naar België zou alloceren dan het employees-gedeelte van de tewerkstellingsfactor, dat dan weer meer winst zou toewijzen aan de Oost-Europese landen. Qua lokalisering van de activa lost Onderneming A de verwachtingen wel minder in.

## CONCLUSIE

Omdat deze masterproef door een gebrek aan beschikbare data niet in staat is statistisch te bepalen of de belastingdruk van Belgische multinationals significant zou stijgen bij de invoering van een CCCTB-systeem kunnen er, op basis van de gemaakte analyses, slechts enkele voorzichtige stellingen ingenomen worden wat betreft de impact van de CCCTB. In geen geval kunnen de in het empirisch gedeelte gepresenteerde resultaten veralgemeend worden voor Belgische of Europese multinationals.

Deze masterproef heeft als doel de netto-voordelen van een CCCTB-systeem voor de maatschappij af te wegen ten opzichte van de netto-nadelen voor (Belgische) multinationals om zo een uitspraak te kunnen doen over de wenselijkheid van zo'n systeem. De impactanalyses die in het empirisch deel gemaakt werden doen vermoeden dat de belastingdruk van Belgische multinationals sterk zou kunnen stijgen bij de invoering van een formulair verdelingsregime. De analyses die gemaakt werden voor Onderneming A, Onderneming C en Onderneming E doen dit althans uitschijnen. De oorzaak hiervan moet gezocht worden bij de verbreding van de belastinggrondslag die Belgische multinationals zouden ondervinden bij afschaffing van de fiscale gunstmaatregelen waarvan ze nu kunnen genieten.

Tegenover dit grote nadeel voor multinationals staan enerzijds de kostenverlagingen ten gevolge van weggevallen administratie en economisch onderzoek en anderzijds de efficiëntieverhogingen ten gevolge van fiscale consolidatie. Dat fiscale consolidatie efficiëntieverhogend kan werken bewijzen de analyses die voor Onderneming A en Onderneming C werden gemaakt. Beide ondernemingen hadden in de onderzochte periode hun belastbare grondslag sterk kunnen drukken via fiscale consolidatie mocht er een CCCTB in voege geweest zijn. Het is daarnaast duidelijk dat een CCCTB door de effectieve toepassing van het wettelijk belastingtarief op de overgebleven grondslag een veel transparantere situatie in het leven zou roepen vergeleken met die van vandaag de dag. In welke mate deze voordelen zich in het algemeen zouden manifesteren voor Europese multinationals blijft moeilijk in te schatten, maar aannemelijk lijkt dat ze niet zullen opwegen tegen de sterk gestegen belastingdruk die veel multinationals in theorie zouden ondervinden.

In de literatuur worden tevens bedrijfsspecifieke kenmerken naar voren geschoven om de mogelijke impact van een CCCTB te verklaren. Afhankelijk van waar een bepaalde multinational haar winsten op dit moment rapporteert, kan het nieuwe systeem een grotere of minder grote impact hebben op haar belastingdruk. De analyse die voor Onderneming A gemaakt werd, vormt wat dit betreft een interessante bijdrage. Onderneming A rapporteert haar winsten in het huidige regime voornamelijk in België en Nederland. Haar Oost-Europese dochters lijden doorgaans verlies. Een mogelijke verklaring hiervoor zijn fiscale gunsten die in België verleend worden. Onder het CCCTB-systeem zou Onderneming A hier geen gebruik meer van kunnen maken waardoor het bedrijf incentives zou kunnen ondervinden om haar reële economische activiteiten te verschuiven naar landen met een lager vennootschapsbelastingtarief. De analyse maakt duidelijk dat bijna 40% van de economische activiteit van het bedrijf plaatsvindt in

Duitsland, Roemenië en Tsjechië, landen met vennootschapsbelastingtarieven van respectievelijk 15%, 16% en 20%. De fiscale druk onder een CCCTB-systeem zou in die situatie rond de 25% hebben gelegen, een lagere aanslagvoet dan deze die bijvoorbeeld Onderneming B en Onderneming D zouden hebben ondervonden. Deze ondernemingen hebben hun economische activiteiten gevestigd in landen met een relatief hoge belastingvoet.

Hoewel eerdere studies hebben aangetoond dat de reële reacties van bedrijven ten gevolge van veranderende belastinginstituten de neiging hebben kleiner te zijn dan de financiële reacties, zullen bedrijven vermoedelijk toch geneigd zijn hun economische activiteiten te gaan vestigen in landen met een lager belastingtarief, zeker als twee van de drie formule-factoren elastisch van aard zijn. Dit kan ervoor zorgen dat taxcompetitie tussen lidstaten niet zal verdwijnen. Gezien lidstaten elkaar enkel nog zouden kunnen beconcurreren op vlak van de tarieven, kan taxcompetitie leiden tot een zogenaamde tarievenoorlog. België heeft al aangegeven dat het overweegt haar vennootschapsbelastingtarief te laten zakken tot 20% om ervoor te zorgen dat het zichzelf op fiscaal vlak niet uit de markt prijst en daardoor economische activiteiten zou mislopen.

Een CCCTB-systeem zou zeker in staat zijn oplossingen te bieden voor een hele reeks fiscale hindernissen die vandaag de dag het Europees handelsverkeer belemmeren. Het zou niet alleen komaf maken met de hoge kosten ten gevolge van het naleven van 28 verschillende vennootschapsbelastingregimes, maar ook een transparantere fiscaliteit creëren en het probleem van internationale dubbele taxatie en niet-taxatie oplossen. Bovendien zou het grensoverschrijdende verliesafzettingen toelaten, een efficiëntie-verhogende ingreep ten opzichte van de situatie vandaag de dag. De vraag is echter of het ook zou remediëren aan fenomenen als taxplanning en taxcompetitie, en indien ja, voor hoe lang dit zou lukken. Op het eerste zicht zouden (Belgische) multinationals meer belastingen afdragen, hetgeen de maatschappij ten goede zou komen. Indien dit zo zou blijven zouden ze waarschijnlijk een dermate hoge belastingdruk ondervinden dat de kans op een vlucht uit Europa, wegens concurrentiekrachtproblemen ten aanzien van Amerikaanse en Chinese bedrijven, groot zou zijn. In die gedachtegang zouden de voordelen voor de maatschappij van een hogere belastingbijdrage door multinationals grotendeels wegvallen. Een grootschalig verlies aan economische activiteit kan immers kwalijke gevolgen hebben voor de Europese economie.

De vraag is echter: hoe lang zouden Europese multinationals deze hoge belastingdruk ondervinden? Als de te verdelen grondslag elastisch zou blijven, zou taxcompetitie enkel van aard veranderen. Indien lidstaten dan effectief zouden overgaan tot een onderlinge tarievenoorlog, zouden multinationals, al dan niet door verplaatsing van reële economische activiteiten, steeds minder belastingen moeten betalen waardoor het grote voordeel van een CCCTB voor de maatschappij zou verdwijnen. Op die manier zouden we qua belastingdruk van multinationals in dezelfde situatie belanden als nu. Een en ander doet de vraag rijzen of er geen alternatieve belastingsystemen bestaan die een betere 'fit' zouden vormen voor de belasting van dit soort bedrijven doordat ze wel komaf maken met taxcompetitie tussen lidstaten. Eén mogelijkheid is het invoeren van een 'Destination Based Cash-Flow Tax-system'. Dit systeem

zou landen de neiging ontnemen elkaar te beconcurreren met fiscale gunstmaatregelen en zou zo een lange termijn-evenwicht kunnen creëren in fiscaal Europa. Dit komt omdat de belastinggrondslag zou verdeeld worden op basis van de locatie van de verkopen. Een dergelijk systeem zou zo een effectieve oplossing kunnen bieden voor ongeoorloofde winstverschuivingen in hoofde van Europese multinationals.

De invoering van een CCCTB-systeem is enkel wenselijk indien de netto-voordelen voor de maatschappij zich afzetten tegen de netto-nadelen voor multinationale ondernemingen. Het lijkt onwaarschijnlijk dat Europese multinationals op lange termijn een stijging in hun belastingdruk zouden ondervinden. Een scenario waarin ze massaal zouden wegtrekken uit Europa is dan ook onrealistisch gezien de verhoogde belastingdruk op termijn weer zou milderen. Met deze evolutie in het vooruitzicht dient overwogen te worden of het CCCTB-systeem voldoende voordelen op zou leveren voor de samenleving. De vraag of de netto-voordelen voor de maatschappij opwegen tegen de netto-nadelen voor de multinationals dient dan ook negatief te worden beantwoord, zij het niet omwille van de te grote netto-nadelen voor multinationals, maar wel omwille van de te beperkte netto-voordelen voor de maatschappij. Het belangrijkste voordeel voor de maatschappij van een belastinghervorming, een effectieve belastingbijdrage van multinationals, zou immers niet gerealiseerd kunnen worden. Als effectieve belastingheffing de doelstelling van Europa is, dan biedt een Destination Based Cash-Flow Tax-system een betere oplossing. In dat geval dient men wel rekening te houden met de mogelijke gevolgen op vlak van investeringen en economische groei in Europa. Gaat men toch voor een CCCTB, dan zullen multinationals waarschijnlijk gespaard blijven van een sterk verhoogde fiscale druk. De economische groei zou zo gewaarborgd kunnen worden maar multinationals zouden nog steeds weinig bijdragen aan de maatschappij. De keuze ligt in de handen van de Europese beleidsmakers.



## LITERATUURLIJST

Agúndez-García, A. (2006). *The delineation and apportionment of an EU consolidated tax base for multi-jurisdictional corporate income taxation: a review of issues and options*. WP n° 9/2006, European Commission, Directorate-General Taxation & Customs Union.

Avi-Yonah, R.S., Clausing, K.A. (2008). Reforming Corporate Taxation in a Global Economy: A Proposal to Adopt Formulary Apportionment [Elektronische versie]. In J. Furman, & J. E. Bordoff (Eds.), *Path to prosperity: Hamilton project ideas on income security, education, and taxes*, 1, 319-344.

Avi-Yonah, R.S., Clausing, K.A., & Durst, M.C. (2009). Allocating Business Profits for Tax Purposes: A Proposal to Adopt a Formulary Profit Split [Elektronische versie]. *Florida Tax Review*, 9 (5), 497-553.

Bettendorf, L., Devereux, M., van der Horst, A., & Loretz, S. (2011). Corporate Tax Reform in the EU: Weighing Pros and Cons [Elektronische versie]. *Oxford University Centre for Business Taxation, Policy Briefing*, 1, 1-4.

Clausing, K.A. (2009). Multinational firm tax avoidance and tax policy. [Elektronische versie]. *National Tax Journal*, 62 (4), 703-725.

Clausing, K.A., Lahav, Y. (2011). Corporate tax payments under formulary apportionment: Evidence from the financial reports of 50 major U.S. multinational firms [Elektronische versie]. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 20, 97–105.

De Cort, G. (2015, 22 oktober). 'Dit kan een groot probleem worden voor België'. De Standaard. Opgevraagd op 27 oktober, 2015, via gopress database.

De Wilde, M. (2014). Tax Competition within the European Union – Is the CCCTB Directive a Solution? [Elektronische versie]. *Erasmus Law Review*, 7 (1), 24-38.

Devereux, M., Lockwood, B., & Redoano, M. (2008). Do countries compete over corporate tax rates? [Elektronische versie]. *Journal Of Public Economics*, 92 (5-6), 1210-1235.

Devereux, M., & Loretz, S. (2008a). *Increased efficiency through consolidation and formula apportionment in the European Union*. WP08/12, Oxford University, Centre for Business Taxation.

Devereux, M., & Loretz, S. (2008b). The effects of EU formula apportionment on corporate tax revenues [Elektronische versie]. *Fiscal Studies*, 29 (1), 1-33.

Devereux, M. P., & Vella, J. (2014). Are We Heading towards a Corporate Tax System Fit for the 21st Century? [Elektronische versie]. *Fiscal Studies*, 35 (4), 449-475.

Eichner, T., & Runkel, M. (2008). Why the European Union should adopt formula apportionment with a sales factor [Elektronische versie]. *The Scandinavian Journal of Economics*, 110 (3), 567-589.

European Commission (2001), "Towards an internal market without tax obstacles: A strategy for providing companies with a consolidated corporate tax base for their EU-wide activities". Communication COM(2001)582.

European Commission (2011), "Proposal for a Council Directive on a Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB)". Communication COM(2011)121/4.

European Commission (2015), "Communication from the Commission to the European Parliament and the Council: A Fair and Efficient Corporate Tax System in the European Union: 5 Key Areas for Action". Communication COM(2015)302.

European Commission (2016), "The Anti Tax Avoidance Package – Questions and Answers". MEMO/16/160.

European Parliament (2015), "Draft report with recommendations to the Commission on Bringing transparency, coordination and convergence to Corporate Tax policies in the Union". Communication 2015/2010(INL).

Europese Commissie (2016), "Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad: Pakket anti-ontgaansmaatregelen: volgende stappen naar effectieve belastingheffing en grotere fiscale transparantie in de EU". Communicatie COM(2016)23.

Fuest, C., Hemmelgarn, T., & Ramb, F. (2007). How would the introduction of an EU-wide formula-apportionment affect the distribution and size of the corporate tax base? An analysis based on German multinationals [Elektronische versie]. *International Tax and Public Finance*, 14 (5), 605-626.

Griffith, R., & Klemm, A. (2004). *What has been the tax competition experience of the last 20 years?* The Institute for Fiscal Studies. University College London.

Herzig, N., & Kuhr, J. (2011). Direct Taxation In The EU: The Common Corporate Tax Base As The Next Sub-Step Towards Harmonization [Elektronische versie]. *Wroclaw Review of Law, Administration & Economics*, 1 (2), 1-12.

Iwin-Garzynska, J. (2014). Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB) Versus Canons

Of Taxation [Elektronische versie]. *Journal of Economics & Management*, 18, 57-71.

Krchniva, K. (2014). Comparison of European, Canadian and U.S. formula apportionment on real data. *Procedia Economics and Finance* (12), 309 – 318.

Liapis, K., Rovolis, A., & Galanos, C. (2012). Toward a Common Tax Regime for the European Union Countries. *European Research Studies*, XV (3), 89-107.

Mayer, S. (2009). Formulary Apportionment for the Internal Market [Elektronische versie]. *IBFD Doctoral Series*, 17, 264-267.

Mintz, J. (2004). Corporate tax harmonization in Europe: It's all about compliance [Elektronische versie]. *International Tax and Public Finance*, 11 (2), 221-234.

Morgan, C. (2015). *The Rules: Resurrecting the CCCTB is attractive on paper but faces serious hurdles*. Opgevraagd op 14 oktober, 2015, via <http://www.financialdirector.co.uk/financial-director/analysis/2419422/the-rules-resurrecting-the-ccctb-is-attractive-on-paper-but-faces-serious-hurdles>.

Munin, N. (2011). Tax in Troubled Time: Is It the Time for A Common Corporate Tax Base in the EU? *EC Tax Review*, 20 (3), 121-133.

Oestreicher, A., & Koch, R. (2008). *Corporate average tax rates under the CCCTB and possible methods for international loss offset*. WP No. 08-001, Georg-August-Universität Göttingen, Göttingen.

Roggeman, A., Verleyen, I., Van Cauwenberge, P., & Coppens, C. (2014). Impact Of A Common Corporate Tax Base On The Effective Tax Burden In Belgium [Elektronische versie]. *Journal of Business Economics and Management*, 15 (3), 530-543.

Spengel, C., Oestreicher, A. (2012). Common Corporate Tax Base in the EU: impact on the size of tax bases and effective tax burdens [Elektronische versie]. *ZEW Economic Studies*, 43, 1–175.

Spengel, C., Ortman-Babel, M., Zinn, B., & Matenaer, S. (2012). A Common Corporate Tax Base for Europe: an impact assessment of the draft council directive on a CC(C)TB [Elektronische versie]. *World Tax Journal*, 4, 185–221.

Vandenbussche, H., Crabbé, K., & Janssen, B. (2005). Is there regional tax competition? Firm level evidence for Belgium. *De Economist*, 153 (3), 257-276.

*Wat zijn 'excess profit rulings'?*. (2016, 27 januari). Opgevraagd op 3 maart, 2016, via [http://www.standaard.be/cnt/dmf20160127\\_02092867](http://www.standaard.be/cnt/dmf20160127_02092867).

*Wetboek van de Inkomstenbelastingen 1992 - (historische versie)*. (sd). Opgeroepen op Februari 9, 2016, van FiscoNetplus: <http://ccff02.minfin.fgov.be/KMWeb/document.do?method=view&id=2849549a-92d4-435c-8f4a-ff90a442b1ff#findHighlighted>

## Auteursrechtelijke overeenkomst

Ik/wij verlenen het wereldwijde auteursrecht voor de ingediende eindverhandeling:

**Een bedrijfseconomische analyse van de CCCTB als oplossing voor fiscale hindernissen binnen de EU en de impact ervan op enkele Belgische multinationals**

Richting: **master in de toegepaste economische wetenschappen-accountancy en financiering**

Jaar: **2016**

in alle mogelijke mediaformaten, - bestaande en in de toekomst te ontwikkelen - , aan de Universiteit Hasselt.

Niet tegenstaand deze toekenning van het auteursrecht aan de Universiteit Hasselt behoud ik als auteur het recht om de eindverhandeling, - in zijn geheel of gedeeltelijk -, vrij te reproduceren, (her)publiceren of distribueren zonder de toelating te moeten verkrijgen van de Universiteit Hasselt.

Ik bevestig dat de eindverhandeling mijn origineel werk is, en dat ik het recht heb om de rechten te verlenen die in deze overeenkomst worden beschreven. Ik verklaar tevens dat de eindverhandeling, naar mijn weten, het auteursrecht van anderen niet overtreedt.

Ik verklaar tevens dat ik voor het materiaal in de eindverhandeling dat beschermd wordt door het auteursrecht, de nodige toelatingen heb verkregen zodat ik deze ook aan de Universiteit Hasselt kan overdragen en dat dit duidelijk in de tekst en inhoud van de eindverhandeling werd genotificeerd.

Universiteit Hasselt zal mij als auteur(s) van de eindverhandeling identificeren en zal geen wijzigingen aanbrengen aan de eindverhandeling, uitgezonderd deze toegelaten door deze overeenkomst.

Voor akkoord,

**Roebben, Jorik**